

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 11, 12

NOVEMBER ♦ 1934 ♦ DECEMBER

LETO 57

† Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj

umrl 9. oktobra 1934 v Marseillu,
pokopan 18. oktobra 1934 na Oplencu pri Topoli.

Nepričakovano smo ga izgubili, iskreno žalujemo za njim.
Bojnemu junaku, skrbnemu vladarju, plemenitemu držav-
niku, zaščitniku ved in umetnosti: »Slava!« Njegovi duši mir!

Vsemogočni, varuj Aleksandrovega naslednika Petra II.,
blagoslavljalj naš kraljevski dom in čuvaj Jugoslavijo!

Poročilo o XXII. občnem zboru Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo v Ljubljani, 7. novembra 1934.

Letošnji občni zbor našega škofijskega Cecilijinega društva je bil prvotno sklican na dan 24. oktobra. Imeli smo takrat že sv. mašo, ki jo je daroval g. stolni kanonik in župnik g. dr. Tomaž Klinar, stolni pevski zbor pa je prepeval M. Tomčevo Slovensko mašo. Po maši smo šele zvedeli, da se vsled žalovanja po † kralju Aleksandru občni zbor ne more vršiti. Zato so se udeleženci, med njimi zlasti mnogo organistov, razšli. Občni zbor, ki se je potem vršil 7. novembra, žal ni bil več tako številno obiskan.

Ctvoril ga je društveni predsednik msgr. Viktor Stejskal in se najprej spominjal smrti našega blagopokojnega kralja Aleksandra. Poročal je, da je društvo imelo žalno sejo in odposlalo sožalje dvornemu maršalatu v Belgrad, odkoder smo prejeli zahvalo kraljevskega namestnika — kneza Pavleta. V znak počastitve spomina za viteškim kraljem Zediniteljem so udeleženci občnega zbora vstali.

Nato je društveni predsednik imel sledeči govor:

Po pravilih Cecilijinega društva mora biti občni zbor vsako tretje leto zato, da se pomenimo, kako je društvo delovalo in kako naj deluje v prihodnosti.

Kaj je namen Cec. društva? Pravila nam to pojasnjujejo: Društvo naj obrača skrb: a) na koralno petje, b) na figuralno večglasno petje, c) na cerkveno orgljanje, č) na ljudsko petje, d) na instrumentalno godbo, kolikor je cerkev dovoljuje.

a) Koralno petje se v društveni orglarski šoli pridno goji. Prav tako se poučuje tudi v bogoslovnici vsa leta. Praktično se izvaja v stolnici in tudi po drugih cerkvah, zlasti o božiču, o veliki noči in o Vseh svetih.¹ Želeti bi bilo, da bi se koral uvedel še o drugih prilikah. Da pa se glede koralnega petja ne doseže toliko, kakor želi sv. Cerkev, je pa vzrok, ker mnogi, tudi duhovniki, koral premalo cenijo, ker organisti — samouki — ki jih je pri nas žal še vedno mnogo — koralna sploh ne poznajo in ker se za pouk petja po naših šolah sploh premalo stori. Koral ni lahak; zahteva lep glas in precejšnjo glasovno izobrazbo. Ko bo v omenjenih ozirih boljše, bodo tudi naši uspehi s koralom večji.²

¹ V stolnici se izvaja koral, predvsem koralni introit pri slovesnih mašah redno s prav malimi izjemami. Izvajamo tudi več koralnih maš. Koralni Requiem poje večkrat organist. Razum tega se izvajajo koralni »Pokropi me«, »V Zakramentu« in včasih še drugi spevi. Ne pojo se pa zadnja leta več koralni mrtvaški oficiji v koru, česar ne odobravamo. Op. ur.

² V Italiji koral bolj goje. Tudi preprosti ljudje n. pr. vespere o praznikih pojo in znajo dotične psalme na pamet. Nekdanji italijanski brusači, ki so hodili po naših krajih, so z velikim veseljem pripovedovali, da doma radi prepevajo vespere in so v dokaz, da je to res, kar zapeli po svoje »Dikšit Dominuš Domino meo«. V Istri je znan dovtip: katehet vpraša dečka: »Kam je šel Jezus, ko je bil dvanajst let star?« — Deček

b) Kaj naj pa rečemo o figuralnem, večglasnem petju? Tu pa lahko s ponosom trdimo, da smo mnogo dosegli. Kdor potuje po svetu, ve, da se redkokje bolje poje, in to tudi v najbolj kulturnih deželah. Na Češkem, kjer pravijo, da pride že vsak Čeh z goslimi na svet, ni boljšega petja; meni se je zdelo celo slabše. Isto bi mogel trditi o Nemčiji in Franciji. Kdo ima tu zaslugo? Menim, da naši vrli skladatelji. Toliko in tako vzorno se pri nas ni nikoli skladalo kot sedaj. Drugo zaslugo pa imajo dobri organisti, ki pridno goje cerkveno petje. Pri vsem tem je mnogo idealizma. Pri bogatih narodih se skladanje izplača, pri nas mora biti skladatelj zadovoljen, če nima izgube ob vsem delu in trudu. Če sem pa prej dejal, da smo na naše petje lahko ponosni, nečem reči, da bi smeli biti prevzetni. Bog ne daj! Ostanimo ponižni in trudimo se za še večji napredek.

c) Orgljanja se uče bodoči organisti v orglarski šoli. To je pač glavni predmet. S tem pa ni rečeno, da so se že vsega naučili ali da bi se jim pozneje ne bi bilo treba dalje vežbati. Nasprotno, kdor ne napreduje, nazaduje. Tudi tu velja rek: Nulla dies sine linea — noben dan brez črte, t. j. brez vaje. Svetilki se mora olje vedno prilivati, da gori; peč moramo z novimi poleni zalagati, sicer se shladi. Orgljanje zahteva vsakdanjo vajo. Poznal sem mladega organista, ki se je učil od ranega jutra do poznega večera. Uspeh pa je bil tudi tak, da je kmalu dobil sijajno službo in je srečen in zadovoljen.

č) Kaj pa ljudsko petje? Vsi župni uradi in po njih organisti so bili povabljeni, naj se izjavijo, katere pesmi naj se sprejmo v pesmarico. Odgovorov je bilo malo. Po predlogih se je pesmarica sestavila, seveda najprej samo besedilo. Besedilo se je sprejelo po štajerski pesmarici, ki obsega tisoč pesmi. Odbor je bil mnenja, naj se besedilo ne spreminja, ker nastane sicer velika zmeda. Morda vsaka pesem ni prav vzorna, toda ljudje jo znajo. Vsaka sprememba bi le motila. Polagoma pride k tem pesmim še nekaj novih kot dodatek in izdaja z notami. Za sedaj si organisti lahko pomagajo s Premrlovo pesmarico z notami, ali pa z drugimi znanimi zbirkami. Pesmarica z notami je zelo draga stvar, ker se ne more računati na mnogo odjemalcev. Zato ni lahko dobiti založnika, ki mora tiskarno plačati že naprej ali pa takoj ob izvršenem delu.

Upamo pa, da se bo tudi to delo v doglednem času izvršilo.

Kaj pa ljudsko petje, ali napreduje? Kaj počasi. V nekaterih krajih se prav lepo razvija in goji. V drugih pa kar ne more naprej. Župniki se izgovarjajo, da niso muzikalni, in to nalogo prepuščajo organistom; organisti pa se izgovarjajo, da jih župnik ne podpira. Tu moramo reči: Organist naj se dela kar pogumno loti. Izurjene pevce naj razpostavi po cerkvi. Ko začne orglati, naj pevci zapojejo, ljudstvo, ki naj ima pripravljene pesmarice, pa naj pomaga. Prvič bo šlo boječe, drugič bolje, polagoma pa prav dobro. Pričetek bi se dosegel tudi s šolarskimi otroki in z Marijinimi družbami.

odgovori: »V tempelj vespere kantat.« Mislil si je, da je bilo v templju prav tako kakor v domači cerkvi, kjer so vsi, stari in mladi, vespere prepevali.

Ko je izdalo škofijstvo v St. Pöltnu na Nižjem Avstrijskem škofijsko pesmarico, je spisal škof spremnico. Tu je zapisal: »Narod, ki ne poje, je mrtev narod; cerkev, ki ne poje, je mrtva cerkev.« Res je. Vernik naj tudi v cerkvi sodeluje. In kako bi mogel lepše sodelovati, kakor če poje. Pesem je molitev in sicer lepa molitev. Ali ni molitev, če pojemo: Glasno zapojmo, čast povzdiguje, v hostiji beli Jezus je skrit? Ali pa: Oče večni v visokosti, k tebi zdaj se bližamo. — Ali: Zdrava, zemlje vse Gospa, in nebes kraljica! — Ali niso to pristrčne molitve? Zato je izgovor, da ob ljudskem petju ni mogoče moliti, prazen. Nasprotno, če se vsi verniki združijo, če so vsi ena misel, ena želja, si lepše, boljše, bolj presunljive molitve še misliti ne moremo. Zato so vsi, ki so po drugih krajih slišali ljudsko petje, polni hvale in trdijo, da jih je tako petje globoko pretreslo. Rajni stolni kanonik in poslanec Karel Klun je bivajoč na Dunaju ob nedeljah najrajši maševal v avguštinski cerkvi, češ, da je vedno ginjen, ko vsa cerkev soglasno zapoje: »Hier liegt vor Deiner Majestät.« Gotovo, taka skupna molitev, tako skupno petje mora pretresti še celo trdo, brezčutno srce. Zato gojimo na vso moč ljudsko petje!

d) Če hočemo, da ne izgine gorečnost za lepo petje in orgljanje, pa potrebujemo netila. Tako netilo, hvala Bogu, imamo; to je naš »Cerkveni Glasbenik«, to je list, kakor si boljšega želeti ne moremo. Vedno je aktualen, sodoben; vse naše glasbeno življenje spremlja z vedno budnim očesom. Zasluga gre odgovornemu uredniku msgr. Stanku Premrlu in njegovim zvestim sotrudnikom. Brez tega glasila bi bilo naše glasbeno življenje, če ne mrtvo, pa vsaj zelo zaspano. Ta list pa je buditelj. Želeti bi bilo, da bi si pridobil mnogo več naročnikov, zlasti še v lavantinski škofiji, za kar še posebno prosimo. Treba pa je, da bi ta list zvesto brali in se po njem učili. Vsak organist naj bi ga pevcem bral vsaj v glavnih potezah, da se pevci nekoliko spoznajo v glasbenem slovstvu in kaj novega nauče.

»Cerkvenemu Glasbeniku« želim še nadalje tako lepo rast in krepak procvit.

Društveni blagajnik Msgr. Stanko Premrl je podal blagajniško poročilo o orglarski šoli in »Cerkvenem Glasbeniku« in kot ravnatelj orglarske šole je poročal o orglarski šoli kot taki.

Blagajniško poročilo o orglarski šoli:

V šolskem letu 1931/32 so znašali dohodki Din 27.493, stroški Din 27.670, Primanjkljaj Din 177..

Dohodki (v podrobnem):

1) šolnina	Din 10.466
2) prispevki župnih cerkva	„ 14.964
3) podpore in prispevki	„ 1.640
4) obresti v Ljudski posojilnici od l. 1924—1931	„ 423

Din 27.493

Stroški (v podrobnem):

1) za razne šolske potrebščine (lokal, postrežbo, luč, motor, kurjavo, popravila instrumentov i. t. d.	Din 8.510
2) nagrade učiteljstvu	" 18.560
3) muzikalije in listi	" 600
	<u>Din 27.670</u>

V šolskem letu 1932/33 so znašali dohodki Din 32.160, stroški Din 28.180; prebitka je bilo Din 3.980.

Dohodki:

1) šolnina	Din 13.520
2) prispevki cerkva	" 15.660
3) podpore	" 2.980
	<u>Din 32.160</u>

Stroški:

1) za razne šolske potrebščine	Din 7.346
2) nagrade učiteljstvu	" 20.310
3) muzikalije in listi	" 524
	<u>Din 28.180</u>

V šolskem letu 1933/34 so dohodki znašali Din 37.996, stroški Din 38.143. Primankljaj Din 147.

Dohodki:

1) prebitek iz l. 1932/33	Din 3.980
2) šolnina	" 11.900
3) prispevki cerkva	" 18.886
4) podpora	" 1.730
5) star harmonij prodali za	" 1.500
	<u>Din 37.996</u>

Stroški:

1) za razne šolske potrebščine med temi tudi nabava pianina (9.000)	Din 17.608-50
2) učiteljstvo	" 20.180
3) muzikalije in listi	" 354-50
	<u>Din 38.143</u>

Med dobrotniki naše šole omenjam: 1) Brezalkoholno gostilno, ki nas redno podpira že mnogo let 2) Vzajemno Zavarovalnico 3) Ljudsko posojilnico v Ljubljani, ki nam je dala zadnjo podporo l. 1932 (potem ne več) in 4) Hranilnico in posojilnico v Kranju, ki je l. 1933. dala podporo 500 Din. Z manjšimi podporami so šole podprle, zlasti v l. 1932. in 1933. še nekatere podeželske hranilnice in posojilnice. G. pekovski mojster Franc Dolinar v Ljubljani pa je izročil šoli hranilno vlogo Din 2.000 kot dar umrle gđc. Josipine Jančar. Vsem tem izrekam v imenu društva in šole najtoplejšo zahvalo.

Zupne cerkve, ki so dolžne letno prispevati za našo šolo po 4 Din od 100 duš, so letos še precej na dolgu. Še 103 cerkve niso prispevka poravnale. Prosimo prečastiti škof. ordinarijat, da bi skušal dobiti še od teh cerkva zaostale prispevke. Če bi se namreč ta vir prispevkov za našo šolo ustavil ali občutno zmanjšal, bi obstoj orglarske šole prišel v resno nevarnost. Bog daj, da se to ne zgodi! —

List »Cerkveni Glasbenik«, ki ga izdaja naše društvo, je stal l. 1931 Din 35.942. L. 1932 29.510, torej nad 6.000 Din manj, to pa zato, ker nam je Jugoslovanska tiskarna skupno z odborom Kat. Tisk. društva odpustila naš dolg za 11., 12. šte. v znesku Din 5.520, za kar se tiskarni in tiskovnemu društvu najtopleje zahvaljujemo. — L. 1933 so stroški za list znašali Din 35.028.

List »C. GL.« se tiska v 900 izvodih, glasbena priloga v 1.400 izvodih. Največ stane tisk lista in priloge; mesečno okrog 5.000 Din; razpošiljanje 300 do 400 Din mesečno. Uprava in uredništvo opravljata svoj posel za malenkostno nagrado. List se vzdržuje največ z naročnino naročnikov. Žal da jih je primeroma le malo, okrog 800, plača jih pa le okrog 700. — V l. 1933 je škofijski ordinariat prispeval za list Din 2.000 od izkupička »Cerkvene pesmarice« (besedilo). Razen tega prihajajo listu od časa do časa mali darovi, ki jih sproti beleži in je zanje kakor za vsak prispevek hvaležen.

Da je »Cerkveni Glasbenik« za pospeševanje in razširjanje dobre cerkvene glasbe potreben, o tem pač ni dvoma. Z ozirom na njegov velik pomen, ki ga ima kot edini cerkveni glasbeni list med Slovenci, bi zaslužil večje zanimanje in večjo podporo. Vsaj vse župne cerkve ljubljanske kakor tudi lavantinske škofije bi morale biti njegove naročnice. Naj bi oba škofijska ordinariata v tem pogledu kmalu nekaj določnega ukrenila.

Poročilo o orglarski šoli.

V zadnjih treh šolskih letih se je šolski pouk vršil redno in v treh letnikih. L. 1931/32 smo sprejeli v prvi letnik 7 učencev, v drugi 8, v tretji 6; skupaj 21 učencev. Med letom sta dva izstopila. Koncem leta je šolo dovršilo šest učencev. V l. 1932/33 smo sprejeli v prvi letnik 11 učencev, v drugi 6, v tretji 7; skupaj 24. Med letom sta zopet dva izstopila. Koncem leta je šolo dovršilo 8 učencev (dva z odliko). V letu 1933/34 smo sprejeli v prvi letnik 10 učencev, v drugi 9, v tretji 4; skupaj 23. Koncem leta so šolo dovršili štirje (eden z odliko) in en privatist. V zadnjih letih se je izšolalo 18 učencev. Od teh jih vrši organistovsko službo nad polovico; nekateri je še niso dobili, nekateri pa še ne iskali.

Radi splošne organistovske krize letos v 1. letnik nismo sprejemali, čeprav se je oglasilo prav tako kot lani izredno mnogo učencev. Letos imamo samo 2. in 3. letnik, skupaj 17 učencev. Vedno bolj prihajamo do spoznanja, da treba pri sprejemanju v orglarsko šolo zelo izbirati in sprejeti samo najbolj nadarjene in ki že kaj znajo. O tistih upamo, da bodo dobri organisti in pevovodje, da bodo dobili službe in si znali tudi sami na ta ali oni način pomagati pri izboljšanju svojega gmotnega položaja. Slab, nezmožen organist bo pa ostal revež, pa naj gre kamorkoli.

V vseh naštetih treh šolskih letih je poučevalo na šoli po 10 učiteljev. Večina stalno, bilo je pa tudi nekaj sprememb. V oktobru 1932 je vsled starosti in bolehnosti prenehal poučevati g. Ivan Levec, šolski vodja v pokoju, in je mesto njega prevzel pouk v lepopisju in spisju g. učitelj Leopold Paljk. Mesto g. Marjana Lipovška sta prevzela pouk v klavirju g. Anton Drmota in gospa Zora Šonc. Mesto g. Dermote pa letos g. Valens Vodušek.

V marcu 1933 nam je smrt ugrabila velezaslužnega, dolgoletnega nad vse skrbnega in dobrega učitelja cerkvenoglasbene zgodovine g. dvornega svetnika prof. dr. Josipa Mantuanija. Šola ga je spremila na njegovi zadnji poti k Križu. Za vse, kar je storil za našo šolo, za naše učence in organiste, naj mu Bog v večnosti obilno poplača. Mesto † dr. Mantuanija poučuje cerkvenoglasbeno zgodovino sedaj g. prof. dr. Anton Dolinar.

Dne 22. aprila 1934 se je šola udeležila pogreba našega prezaslužnega bivšega dolgoletnega predsednika P. Hugolina Sattnerja. Tudi P. Hugolin se

je najživahneje zanimal za našo šolo; prihajal k sprejemnim in sklepnim izpitom ter bil prijatelj in opora naši šoli v najboljšem pomenu besede. Naj mu sveti večna Luč!

Šola je l. 1933 napravila izlet k Sv. Katarini, l. 1934 na Vrhniko.

Učenci sodelujejo pri zborovem in ljudskem petju v stolnici. V šoli imajo poleg pouka na razpolago še dva klavirja in en pianino za reservo, en harmonij in dvoje orgel.

Glede pouka samega smo tekom let že marsikaj izboljšali, marsikaj pa bi bilo še potreba. Tudi bi šolski pouk radi razširili na štiri leta. A pri sedanjih težkih časih, v sedanji gospodarski krizi, v sedanjih majhnih prostorih in pri sedanjem številu inštrumentov tega ne moremo. Bog daj tudi v tem oziru boljše čase!

Omenim še nekaj. Ker je celjska orglarska šola vsled odloka prosvetnega ministrstva dobila veljavo dveh srednješolskih razredov, je tudi naša šola — ki gotovo ni slabša od celjske, vložila na ministrstvo prošnjo za enako ugoditev. Moram pa na žalost poročati, da po preteku enega leta na našo prošnjo nismo dobili niti odgovora. Priznanje naše šole kot enakovredne dvema razredoma kake srednje šole, bi dobrodošlo zlasti takim organistom, ki so hkrati v državni službi in hočejo napredovati v višjo katagorijo. Zadevno prošnjo bomo odposlali še enkrat in skušali dobiti, kar nam po pravici gre.

G. društveni tajnik, katehet Ivan Pivek, je poročal sledeče:

Zadnji občni zbor Cecilijinega društva ljubljanske škofije se je vršil dne 18. novembra 1931. Odbor je imel v tem času 8 rednih sej in žalno sejo po blagopokojnem kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Glavna odborova skrb je bila pospeševanje ljudskega petja. Odbor more z veseljem ugotoviti, da je dosegel v tem oziru zadnja tri leta dokaj razveseljive uspehe.

Ljudsko petje je v obeh slovenskih škofijah postalo za nedeljsko popoldansko službo božjo in še za nekatere druge prilike obvezno za vse župnije. Prav mnoge župnije so se ga oprijele z vidnim veseljem in lepo napredujejo od leta do leta.

Veličastni so bili nastopi številnih ljudskih množic ob priliki dekanijških evharističnih shodih in pri raznih drugih cerkvenih slovesnostih, ki so s svojim mogočnim petjem odlično pripomogle k še veličastnejši službi božji.

Najveličastnejši ljudski pevski zbor, odkar obstoja slovenski narod, pa je prepeval ob priliki 1900 letnega jubileja našega odrešenja, pri demantni sv. maši vladike dr. A. B. Jegliča dne 30. julija 1933 na Stadionu.

Ljudstvo se je za petje zavzelo, pri sv. mašah z ljudskim petjem rado poje in gotovo ne bo preteklo več mnogo let, ko bodo vsi predsodki proti ljudskemu petju razblinjeni. To je velika pridobitev Cecilijinega društva, da je ta ledina končno enkrat preorana in da že poganja setev.

Ljudskim pevcem v veliko pomoč je novoizišla »Ljudska pesmarica« z besedilom, ki obsega kanon najobičajnejših in najprikladnejših pesmi za ljudsko petje.

Med tem časom je bilo postavljenih več novih orgel; tako v Škofji Loki, na Primskovem, pri sv. Petru v Ljubljani, na Krki na Dol., v Trzinu in dr. Kimovčeve privatne orgle. Vse je izvršil g. Franc Jenko, orglarski mojster v Št. Vidu nad Ljubljano. Napravil jih je tudi za Brežice v lavantinski škofiji.

Za nove nadzornike organistov so bili naprošeni in imenovani gg.: kaplan Jožef Rozman za šmarsko dekanijo, organist Anton Grum za vrhniško dekanijo, organist Anton Jobst za loško dekanijo in organist Vilko Kuntara za kočevsko dekanijo.

Društvo si je naložilo skrb, da sestavi statistiko zvonov v škofiji. Delo lepo napreduje. Poročila o zvonovih manjka samo še iz 20 župnij. Topogledno statistiko urejuje društveni odbornik g. Janežič.

Od zadnjega občnega zbora so se vršili številni cerkveni koncerti, največ ob postavitvi in blagoslovitvi novih orgel, pa tudi drugi.

Številne nove skladbe so med tem časom izšle. Navajam samo nekatere: Sattnerjeve božične, postne, Marijine pesmi, skupaj s Hochreiterjevimi. Slovenske maše skladateljev Tomca, Laharnarja, Venturinija; več zbirk Brede Ščekove; več zbirk goriških skladateljev Vodopivca, Komela, Laharnarja in Bratuža; dr. Kimovčeve Marijine, Jobstove maše, Zrimškove maše in V zakramentu vse svetosti; od Premrla prirejena zbirka »Jezus naj živi!« Premrlor: Tebe Boga hvalimo, Credo in psalm »Usmili se«; Železnikove Marijine, Wornikove Marijine, Cererjev Tebe Boga hvalimo in latinska maša; dr. Kimovčeva latinska maša in ljudski odpevi pri litanijah; 6 Grumovih cerkvenih pesmi, 4 dr. Lukmanove Marijine, Orlova latinska maša, 5 Mihelčičevih Marijinih, Mavove litanijske Srca Jezusovega, Rozmanovi 3 vzdihljaji itd.

Poleg tega je objavil »Cerkveni Glasbenik« celo vrsto lažjih in težjih in zlasti za sedanje razmere primernih skladb.

Dobili smo v tem času tudi slovenski prevod Rimskega obrednika. Sv. stolici moramo biti iz srca hvaležni za odlok, ki nam dovoljuje pri slovesnih sv. mašah list in evangelij peti v slovenskem jeziku.

Naše društvo z veseljem opazuje razvoj liturgičnega gibanja v naši škofiji. Zelo važno je, da iščejo v liturgiji stikov med korom in oltarjem ter med ljudstvom in oltarjem. To gibanje je tudi od naše strani toplo pozdravljeno in želimo in hočemo v tem zmislu le še več dobrega v čast božjo storiti.

Vprašanje naših organistov je postalo zadnje čase čedalje bolj pereče. Naše društvo s skrbjo in s strahom opazuje čedalje težji gmotni položaj naših cerkvenih pevovodij, dobro se zavedajoč, da z njimi cerkvena glasba stoji in pade. Zato pozivamo vse tozadevne merodajne kroge, da se za težki položaj naših organistov po svojih močeh zavzamejo in skušajo pomagati.

Skupno z Glasbeno Matico se je naše društvo zadnji čas zavzelo za postavitev spomenika slovenskim skladateljem pri Svetem Krištofu in prosimo vse, ki morejo prispevati, da nam v tem oziru gmotno pomagajo.

Kronika našega društva poroča sledeče:

Odlični člani Cecilijinega društva, drugi glasbeniki ter prijatelji cecilijanske ideje so v zadnjih treh letih obhajali razne pomembne jubileje.

Dne 12. decembra 1931 je duhovni svetnik in župnik, slovenski pisatelj in priljubljeni skladatelj g. Josip Lavtižar obhajal svoj 80 letni rojstni jubilej. Dne 27. decembra 1931 je obhajal 60 letnico rojstva odlični slovenski skladatelj g. Emil Hochreiter. V istem letu je obhajal g. Ivan Bolé svoj tridesetletni jubilej, odkar orgla na Brezjah v božjepotni cerkvi Marije Pomagaj. Decembra 1931 je obhajal g. Matej Hubad 40 letnico svojega delovanja pri Glasbeni Matici, ki je tudi sama obhajala v tem letu 60 letnico svojega obstoja.

Dne 29. marca 1932 je obhajal svoj 50 letni rojstni jubilej g. Marko Bajuk, bivši urednik in upravnik »Pevca«, mnogodelavni pevovodja in glasbeni pisatelj.

Dne 9. marca 1932 pa je obhajal svoj 50 letni rojstni jubilej naš društveni zaščitnik prevzvišeni gospod knezoškof dr. Gregorij Rožman.

V Št. Vidu nad Ljubljano je dne 27. marca 1933 obhajal 60 letnico rojstva g. Vojteh Hybašek, učitelj glasbe na škof. gimnaziji sv. Stanislava. Isto leto je napravil prof. izpit iz glasbe naš skladatelj g. Matija Tomc, sedanji profesor glasbe v zavodu sv. Stanislava.

Dne 30. julija 1933 je daroval prevzv. vladika dr. Anton Bonaventura Jeglič svojo biserno sv. mašo ob priliki 1900 letnega jubileja našega odrešenja.

Isto leto je bil pomožni škof lavantinski, prevzv. g. dr. Ivan Tomažič, po smrti knezoškofa dr. Andreja Karlina od sv. očeta papeža imenovan za mariborskega knezoškofa.

G. Bernard Pirnat, eden izmed naših najstarejših cecilijancev, je v letu 1933 obhajal 50 letnico svojega cerkvenoglasbenega dela.

Zaslužni slovenski skladatelj in odlični sotrudnik našega lista, odbornik Cec. društva g. kanonik dr. Franc Kimovec je bil letos imenovan za dekana stolnega kapitlja ljubljanskega.

Urednik Cerkv. Glasbenika in ravnatelj stolnega kora msgr. Stanko Premrl je koncem junija letošnjega leta obhajal srebrni jubilej svojega požrtvovalnega dela na koru naše ljubljanske stolnice.

Zaslužni ravnatelj orglarske šole v Celju g. Karel Bervar je obhajal 4. novembra 70 letnico rojstva.

Naše društvo sta v tem času zadeli dve težki, komaj nadomestljivi izgubi: Dne 18. marca 1932 je umrl društveni dolgoletni odbornik, sotrudnik Cerkv. Glasbenika, muzikolog, umetnostni zgodovinar in eden najbolj delavnih mož na polju ljudske prosvete g. prof. dr. Josip Mantuani. — Dne 20. aprila 1934 pa je odšel v večnost po plačilo bivši večletni društveni predsednik, odlični in priljubljeni slovenski skladatelj, konzist. svetnik p. Hugolin Sattner.

Poleg teh beleži naša kronika še precejšnje število odličnih in delavnih članov Cecil. društva, slovenskih glasbenikov in prijateljev cecilijanske ideje, ki so odšli v tem času v večnost.

Dne 28. novembra 1931 je umrl v Gorici nadškof dr. Frančišek B. Sedej, neustrašen boritelj za pravice Cerkve in izročene mu ljudstva. Blagopokojni knez in škof je storil premnogo za cerkveno petje in glasbo na Goriškem.

Dne 18. februarja 1932 je umrl v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji slov. pesnik in skladatelj, nadučitelj v pok. g. Janko Leban. Istega leta novembra pa je v Novem mestu umrl odlični in zelo priljubljeni skladatelj Ignacij Hladnik.

Dne 23. marca 1932 je smrt pobrala dr. Stanka Vurnika, našega velikega glasbenega publicista, kritika in znanstvenika.

Dne 4. maja 1932 je v Ljubljani umrl g. Franc Röger, ki je mnogo let vodil Zadružno tiskarno, kjer se je svoj čas tiskal »Cerkveni Glasbenik«.

Dne 3. avgusta 1932 je v Mariboru umrl zaslužni slovenski skladatelj g. Oskar Dev.

V Regensburgu je dne 28. januarja 1933 umrl znani nemški cerkveni skladatelj Peter Griesbacher.

V Ljubljani je dne 6. februarja 1933 umrl g. Rudolf Warbinek, tovarnar klavirjev.

Dne 24. julija 1933 je umrl v Cerknici tamošnji dekan g. Josip Juvanec, bivši nadzornik organistov za cerkniško dekanijo.

V Ljubljani je dne 21. avgusta 1933 umrla č. M. Marija Pija roj. Regali, sestra znanstvenega zgodovinarja dr. Josipa Regalija.

V Novem mestu je dne 7. avg. 1933 umrla gospa Ivana Barle, mati urednika hrvatske »Sv. Cecilija«, zagrebškega stolnega kanonika gosp. Janka Barleta.

V Ljubljani je umrl 14. avgusta navdušeni cerkveni pevovodja in odlični pevec g. Jernej Pirnat.

V Gradcu je umrl znani nemški skladatelj dr. Anton Faist.

V Linzu je umrl dne 2. decembra 1933 nemški splošno znani cerkveni skladatelj Josip Gruber.

Na Trsatu je letos umrl br. Filip Oštir, O. F. M., tamošnji frančiškanski organist.

V Ljubljani je dne 24. marca umrla gospa Mira Costaperaria Dev, slovenska koncertna pevka.

Na Jesenicah se je letos dne 28. marca smrtno ponesrečil kapelnik cerkvene glasbe g. Janez Repinc; v ljubljanskem uršulinskem samostanu je umrla 18. aprila č. M. Marija Hudovernik, učiteljica glasbe.

Dne 15. junija je umrl v Ljubljani g. Jernej Novak, revizor Zadr. zveze v pok., glasbenik, pevec in bivši organist.

V Mariboru je dne 28. maja umrl g. Davorin Budna, zaslužni slovenski cerkveni skladatelj.

V ljubljanski bolnišnici je dne 23. septembra umrl znani izvrstni organist in skladatelj g. Ivan Pogačnik.

Vsi ti naj po božjem usmiljenju počivajo v miru!

Poročila blagajnika in tajnika je občni zbor vzel z odobrenjem na znanje. G. predsednik je pridejal zlasti tajniškemu poročilu še nekaj prav toplih besed in poudaril veliko izgubo zlasti vsled smrti dr. Josipa Mantuanija in p. Hugolina Sattnerja. Nato se je vršila volitev odbora. V odbor so bili predlagani in izvoljeni gg.: msgr. Viktor Steska, stolni dekan in kanonik dr. Franc Kimovec, msgr. Stanko Premrl, prof. dr. Anton Dolinar, dr. Jerko Gržinčič, Josip Janežič, Anton Lavrič, Ivan Pivek, Ludovik Puš in Ivan Zdešar. V odbor sta bila privzeta še: g. Jožef Rozman, kaplan v Šmarju in g. Matija Tomc, profesor glasbe v Št. Vidu nad Ljubljano.

Na vrsto so prišle še slučajnosti.

Na vprašanje, kaj je z organistovsko plačo, je msgr. Viktor Steska podal naslednje pojasnilo:

Organisti so imeli pri nas navadno te dohodke: prosto stanovanje, nekaj zemlje, bero, štolnino in občinski prispevek. Sicer so si pa še sami poiskali druge dohodke kot občinski ali posojilnični tajniki, kot učitelji klavirja, gosli itd. V zadnjih letih pa so se razmere nekoliko spremenile.

1. Zadnja leta kr. banska uprava črta občinski prispevek v občinskem proračunu, češ, da ne spada ta v proračun, ampak naj se za prispevek poskrbi po konkurenčnem zakonu. Na ta način je odpadel občinski prispevek. Kaj sedaj? Župnik prosi za konkurenčno obravnavo. Na tej se

povabljeni občinski možje posvetujejo, kako bi se dala organistu plača urediti. Zaradi sedanje stiske neradi kaj obljubijo; nazadnje pa vendar nekaj določijo. Ta prispevek bi morala pobirati davčna uprava. Pred 10 leti pa je finančni delegat izdal odlok, da davčna uprava ne bo več pobirala tega prispevka. Kdo naj torej pobira? Občina? Občina se je branila, ker nima izvežbanih ljudi. Kdo torej? Dolgo se je to vprašanje pre-motrivalo, dokler ni na prošnjo škof. ordinariata v Ljubljani zaukazalo finančno ministrstvo, da mora po zakonu pobirati te prispevke davčna uprava.

2. Druga sprememba je bila zavarovanje za starost. Zakon je izšel l. 1906 za zasebne (privatne) nameščence. Na vprašanje, ali so tudi organisti dolžni, da se zavarujejo, se je glasil odgovor: Prosto, če hočejo; zakon jih ne sili. Zato so se samo nekateri zavarovali. — Ko pa je bil zakon 12. maja 1922 obnovljen in razširjen na vso Jugoslavijo, je bil pa § 1. spremenjen in je določal pokojninsko zavarovanje za vse organiste. Tega pa niso opazili niti organisti niti župni uradi.³ Šele, ko je pričel Pokojninski zavod zahtevati zavarovalne prispevke za vsa leta nazaj, so bili organisti na to opozorjeni. Sedaj morajo torej biti za pokojnino zavarovani vsi organisti. Prispevke plačuje deloma cerkev, deloma organist sam. Vsekako je pokojninsko zavarovanje velika pridobitev za organiste.

Zboljšanje organistovskih plač je sicer v teku, zadeva pa počasi napreduje, ker se kažejo povsod težave.

Msgr. Stanko Premrl je predlagal, naj se v smislu odborove seje dne 25. maja t. l. »Cerkveni Glasbenik« odslej, počenši s prihodnjim letnikom ne imenuje več »glasilo Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo«, temveč »glasilo slovenskih cerkvenih glasbenikov«. To pa zlasti vsled tega, ker hoče naš list v resnici biti cerkvenoglasbeni list vsem Slovencem, ne samo v ljubljanski, ampak prav tako v lavantinski škofiji in končno tudi tistim Slovencem, ki prebivajo drugod. K sodelovanju pri »Cerkv. Glasbeniku« vabimo zlasti Lavantince. Zdi se namreč, da jih nekaj od nas odbija in da ne more priti do pravega stika med nami in njimi. Odslej naj to preneha in naj bo naš list enako njih kakor naš. — Predlog je bil sprejet.

Ker se nato ni nihče več oglasil k besedi, je msgr. Viktor Steska občni zbor zaključil. — Po občnem zboru smo prejeli brzojavko g. Alojzija Mihelčiča iz Celja, ki je pozdravil naš občni zbor.

Po občnem zboru se je takoj vršila kratka odborova seja, ki se je odbor v njej takole konstituiral: Predsednik: msgr. Viktor Steska; podpredsednik: stolni dekan dr. Fr. Kimovec; tajnik: gosp. Josip Janežič, kontrolor fin. direkcije; blagajnik in šolski vodja: msgr. Stanko Premrl. Odborniki: ostali gospodje.

³ Organistovsko društvo je vedno na to opozarjalo. — Op. ur.

Razvoj slovenske glasbe.

(Konec.)

Preveč je bilo vplivov in vtisov, katerih se Slovenci na poprišču glasbe niso mogli ubraniti, to pa zaradi tega, ker so stali v modernem vrtincu, vedno napredno orientirani in ker so hoteli pri hitro menjajočih se izpremembah v okusu in načelih doseči vsakokrat višek novotarstva. Zato si niso mogli ustvariti lastne smeri v taki naglici, s katero so se vršile izpremembe v modi; bili so pa tudi prešibki po številu, da bi bili mogli prodreti. A stremili so nemoteno dalje. Vsekakor pa moremo tudi v tej dobi, pred l. 1848, ugotoviti že prve pojave narodne zavesti, ki sprva pač ni šla globlje, kakor do zahteve jezikovne ravnopravnosti za Slovence tudi v javnosti. To stremljenje se je odražalo najprej v cerkveni pesmi.

Tej je sledila polagoma tudi svetna pesem — in v posameznih pojavih svetna glasba sploh. Staro, narodno-glasbeno blago je sicer še vedno životarilo, a se neprestano izpreminjalo, ker prvotno ni bilo zapisano, ampak s p o č e t k a navezano na ustno izročilo. Ako je kdo zapisal staro pesem, je to izvršil po svoje; tako je naraščalo število različkov. Za izvirno narodno ali res ponarodelo glasbeno blago se pri nas takrat skoraj nihče ni brigal. Nihče? O pač! To je bil o. Dizmas Zakotnik, bosonog avguštinec, rojen v Spodnji Šiški, 17. marca 1754, umrl kot pridigar in kurat v Brausse v Šleziji leta 1793. Ta je zbiral narodne pesmi; celotne zbirke pa ne poznamo. Vsekakor so bile med nabranimi pesmimi: 1. »Od Pegama« — 2. »Od Jurja Kobila« — 3. »Od krayla Mathiasha« — 4. »Od lipe na starem tergu« — 5. »Od lepe Vide« — 6. »Lubzhek se na rajsho spravla« (ta poslednja morebiti istovetna z »nesrečnim lovcem?«), in dr. v. Da-li je bilo to Zakotnikovo delo pobuda nadaljnemu nabiranju slovenskih narodnih pesmi, ni ugotovljeno, a verjetno. Leta 1818 je začela nabirati dunajska družba prijateljev glasbe pod vodstvom svojega tajnika, Josipa pl. Sonnleitnerja l j u d s k e p e s m i. Obrnila se je v začetku leta 1819 tudi do Filharmonične družbe v Ljubljani, da naj vodi nabiranje v naših deželah. V njenem področju so pa zbirali s a m o na Kranjskem in na Koroškem v beljaškem okraju. Na južnem Štajerskem se je zavzel za to podjetje že imenovani duhovnik in pisatelj Peter D a i n k o (1787—1873); pomagali so mu pa še drugi. Uspeh je bil pač priličen tedanjim razmeram in pojmovanju ljudske pesmi; mnogi teh spevov niso bili ljudski. Ljubljanska filharm. družba je poslala s Kranjskega in iz beljaškega okraja na Koroškem 294 pesmi, a Dainko sam 150 svetnih pesmi iz južnoštajerskih krajev, torej vkupe 444 pesmi. Od teh je bilo 154 nemških in 290 slovenskih. Kar je došlo iz Korotana (137 številčk), je bilo v s e n e m š k o; na slovenske pesmi nihče ni mislil. Nabiranje tam je vodil Janez

Japoth, prošt in dekan v Trgu. Med kranjskim gradivom je bilo samo 16 nemških, a 278 slovenskih pesmi. Iz tega sledi, da je bilo v začetku 19. stoletja še mnogo gradiva v slovenskem jeziku in da so Slovenci peli še v lastni govorici. Od Dainkovih 150 svetnih pesmi utegne biti tretjina res narodnih, dočim so ostale novejšega izvora, ali pa starejše modernizirane (Šlebinger). To pa nič ne kvari slike: nasprotno, to bi bil vprav dokaz, da so se Slovenci neprestano udeleževali pesniško in glasbeno, četudi o tem nismo še izvedeli podrobnosti. — Ostanke (cerkvene in svetne) narodne glasbe v pesmih nahajamo še danes v sepevsod, kjer so naseljeni Slovenci, najbolj zanimive v Prekmurju in v Istri — samo da se te starodavne priče slovenske glasbene kulture vedno bolj pogrezajo v moderni glasbi, ki ima močno oporo v politiki.

Poleg pesmi je treba, da se spomnimo še narodnih in ponarodelih glasbil. Preprosta narodna glasbila, kakor diple, stramčice, frule, mešine, orglice ali piskulice in harmonike niso več zadostovale za gojitev urejene glasbe. Zato so posegli kmečki umetničarji po umetnih glasbilih in so jih posnemali kakor so jih pač znali; tako so nastale ljudske harfe, domače gosli in kmečki basi, tuptam celó lesena pihala. K tem so pridružili tudi umetno izdelana pihala. S takimi glasbili so nastopali v cerkvah, pri veselicah, porokah, procesijah in pri sličnih prilikah. Posnemali so v malih in oddaljenih gorskih vasicah cerkvene zборе, ki so jih čuli po mestih in trgih ter peli velike maše ob spremljevanju »škanta« (t. j. gosli), roga, klarineta, fagota, basa in orgel.

Narodne pesmi so dandanes predmet posebne pozornosti; zbirajo se, urejujejo, moderno harmonizirajo, prirejajo za glasbila in dajejo na svetlo kot priče stare narodne glasbene kulture.

Ko so se l. 1848 zganili vsi narodi in zahtevali svoje pravice, se je začelo gibati med Slovenci, ki so sedaj hoteli tudi javno rabiti svojo materinščino. Pojavilo se je kmalu precej pesnikov in komponistov, ki so pesnili in uglasbovali nove pesmi, a se pri tem močno naslanjali na narodni zaklad: pesmi so večinoma kratke, lahko umevne, pojmljivega ritma, poljudne, pogosto otročje vsebine; gre namreč pesnikom te dobe v prvi vrsti za enakomerni ritem in za rimo, ostalo jim je bila zadeva bolj stranskega pomena. Značilni zastopniki teh začetkov so prišli posebno z južne-Koroške in Štajerske, kakor n. pr. Mihael Andreaš iz Roža, po svojem poklicu tkalec (1762—1821), ali Štefan Modrinjak iz Dravskega Središča, župnik (1774—1827), dalje Matija Ahacel (prav za prav Kometar po rodbinskem priimku), licejski učitelj (1774—1845), ali Jožef Lipold iz Mozirja, duhovnik (1786—1855) in Jurij Vodovnik iz Št. Lamberta na Štajerskem, tkalec (1791—1860). Vsi ti so bili pesniki in skladatelji v isti osebi in preprosti posnemalci ljudske glasbe, ki morebiti ni bila vselej pristno slovenska.

Višje so se dvignili nekateri drugi, ki so se učili skladati, v kolikor jim je to bilo mogoče pri tedanjih omejenih možnostih in so komponirali vsaj harmonično pravilneje pesmi. To so bili v prvi vrsti duhovniki, ki so

skrbeli najprej in pretežno za nove cerkvene speve. Taki so bili Janez Traven (1781—1847), ki je umrl kot dekan v Ribnici. Za njim že prej omenjeni Luka Dolinar, župnik šmartenski v Tuhinjski dolini, ki je bil pesnik in komponist napevov; istotako že omenjena župnik Blaž Potočnik in stolni organist Gregor Rihar. Poslednji je obdržal svoj dalekosežni vpliv nad 60 let. Vsaka nota njegovih spevov diha čisto slovensko dušo in slovenski narodni okus, kakor se je vkoreninil v najširših plasteh slovenskega ljudstva — izza pozno-baročne, rekše dunajsko-klasične dobe, a žigosan s slovensko-narodnim žigom. To je, ako skrbno analiziramo napeve, ki prihajajo iz preproste ljudske duše brez vsake korekture, še dandanes veljavno, istotako, kakor čuti naš kmet v likovni umetnosti še za naših dni baročno; to izpričujejo slike, ki jih delajo kmečki slikarji po deželi. — Zato, ker je ta slogovni čut tako globoko vkoreninjen v slovenskem narodu, je bilo, posebno na Kranjskem, tako težavno delo, uvajati novejšo umetne pesmi; posebno starejši ljudje, ki so imeli skoraj same napeve v Riharjevem slogu na spominu, se niso mogli zlepa ločiti od njih. In celo v naši dobi se je spomnil Riharjevih pesmi moderno orientiran glasbenik, kanonik dr. Kimovec in je priredil vrsto njegovih pesmi za cerkveno rabo s tem, da je tuptam postrigel kake priveske ter harmonične ali melodične posebnosti nekoliko uravnal in omilil ter jih zbližal z modernim okusom: to je »Rihar renatus« ali »Prerojeni Rihar«. S tem nikakor ne trdim, da je Riharjev slog edino pravi, pač pa, da kaže slovensko dušo glede glasbe v tako ostro zarisanih potezah, kakor dosedaj še noben drugi ne. Dokaz temu so tudi Potočnikove pesmi, posebno nekatere svetne, ki so naravnost ponarodele, kakor n. pr. »Ko dan se zaznava« (Zvonikarjeva), ali »Pridi Gorenje« (Dolenjska).

To so bili torej skladatelji, ki so bili še zasidrani neposredno v preprostem narodu, ki ga takrat moderna kultura ni še bistveno preobrazila. Za nove smeri je skrbela od l. 1702 ljubljanska »Filharmonična družba« in pozneje tudi gledališče, kamniška »Cecilijina akademija«, a od l. 1815 dalje tudi novoustanovljena »Glasbena šola« v Ljubljani. Učitelji na glasbeni šoli so bili dobro izšolani glasbeniki — a sami Čehi: Sokol, Gašper in Kamilo Mašek, Anton Nedvěd. Za našo narodnost v glasbi niso imeli smisla in razumevanja. Gotovo je imela pri tem tudi politika odločujočo besedo, ker je bilo vrhovno vodstvo vendar na Dunaju. Vendar so se ozirali ti učitelji na dejanske razmere in posebno Ant. Nedvěd je podpiral slovensko besedo in ščitil slovensko narodnost po možnosti.

Narodni znak je dobila naša umetna glasba po drugih potih: od mož, ki so prišli iz našega ljudstva in niso bili — vsaj sprva ne — odgojeni v kakem velikem središču glasbene umetnosti. Taki so Jurij Fleišman (1818—1874). Učitelj, v glasbi učenec svojega brata Andreja in dalje samouk. Popustil je učiteljevanje in živel v Ljubljani kot učitelj glasbe in lepopisja. Bil je za razmere, v katerih je živel, dovolj plodovit

skladatelj; njegove »Mične slovenske zdravice« in »Beseda«, pa tudi »Šolske pesmi«, so bile za svojo dobo pobuda domačim skladateljem. Vsekakor imajo odločno narodno znamko, t. j. poljudne slovenske glasbe. Za njegove dobe sta skladala tudi Josip Hašnik iz Trebonj na južnem Štajerskem, duhovnik (1811—1883) in Dragotin Ripšl iz Šentjurja pri Rifniku (Štajer, 1820—1887), duhovnik; oba sta bila pesnika in skladatelja v preprosti narodni sméri.

Ko so se pojavile »slovenske čitalnice«, najprej v Mariboru, Celju in Trstu, so kmalu ustanovili v teh društvih tudi pevske zborove, ki so imeli v prvi vrsti politične smotre: navduševati prebivalstvo zadetih mest za narodnost, za materinščino, nastopati javno in dajati sijaj prireditvam s slovensko pesmijo. Bili so samo moški zbori. Umetniška kakovost je prihajala v poštev šele v drugi vrsti — ali pa sploh ne. V to svrho je bilo treba pesnikov, skladateljev in pevcev — pa tudi novih besedil. Nastala je živahna tekma in med glasbeniki imamo dolgo vrsto mož, ki so se udejstvovali v čitalnicah. Razen že imenovanih je bil nadučitelj Fran Seraf Adamič (1830—1877), ki je zložil tudi mnogo svetnih zborov in čveterospevov, od katerih se je pa mnogo poizgubilo; poznamo jih samo nekaj čez dvajset. Danilo Fajgelj (1840—1908) je bil učitelj, spreten organist in nadarjen komponist, ki je prispeval — poleg cerkvenih skladb itd. tudi 96 svetnih pesmi in 3 klavirske točke. Med najbolj delavne »čitalniške« komponiste je treba šteti že imenovanega Jurija Fleišmana in Antona Foersterja star. (1839—1926); poslednji se je odlikoval po umetniških pesmih in instrumentalnih točkah za svetno rabo; teh je zložil 71, za cerkev nad 500. Tudi Fran Gerbič (1840—1917) je bil sotrudnik čitalniškega zbora v Ljubljani. Ne le, da ga je nekaj časa vodil, je zložil nad 400 cerkvenih in 100 svetnih spevov: zborov, čveterospevov in samospevov, 19 klavirskih in 6 orkestralnih skladb, ki se niso še vse izvajale; tudi 2 operi: »Kres« in »Nabor«. Preprost posestnik v Trnovem v Ljubljani Martin Goršič (1811—1881) je tudi skušal skladati v podobne namene, dočim je Anton Hajdrih (1842—1878) žrtvoval vprav čitalniški pesmi, posebno slovenskim zborom svoje zdravje in svojo eksistenco, zapustivši mnogo svetnih skladb, ki niso še vse objavljene. Nekatere so znane širom Slovenije, kakor: »Pozdravljam te, gorenjska stran« in veliki zbor: »Buči, buči, morje adrijansko«. Za glasbeno življenje na Goriškem, posebno za narodno glasbo, je bil velikega pomena učitelj c. kr. vadnice v Gorici, Anton Hribar, (brat p. Angelika Hribarja) (1839—1884). Vodil je petje v goriški čitalnici. Zložil je tudi sam več pesmi — a do objavljenja navadno ni prišlo. — V tej dobi nastopata oba brata Benjamin in Gustav Ipavec; oba sta bila zdravnik. Prvi, starejši (1829—1909), drugi, mlajši (1831—1908); oba muzikalno naobražena. Na Dunaju sta se izpopolnila v glasbi, ker sta imela priliko slišati vzgledna izvajanja v cerkvah, v gledališčih in koncertnih dvoranah. Benjamin se je lotil tudi večjih oblik,

kakor operete (Tičnik 1864) in opere (Teharski plemiči [1890]). Oba sta sicer skladala slovenske pesmi, ki so bile pač moderneje, a v narodnostnem oziru ne nudijo specifično slovenske psihe, marveč predstavljajo srednjeevropsko strujo svoje dobe. — Davorin Jenko iz Cerkelj pri Kranju se je pač nekoliko ubranil splošno-evropskega vpliva, ampak samo na ta način, da je prišel še v mladih letih v Srbijo, kjer so ga presenetili jugoslovenski motivi z Balkana. A še preden je prišel v Srbijo, je komponiral na Dunaju, kot dijak-jurist, slovensko narodno budnico (recimo: marzelêzo): »Naprej zastava slave«, pesem, katere osnovna ideja se je rodila v njegovi glavi. Ko je pozneje postal kapelnik belgrajskega gledališča, je uglasbil drugo važno pesem: srbsko narodno himno: »Bože pravde«; s tema dvema je in ostane Jenkovo ime zvezano za vse čase. — Sicer je vodil zборе pevskih društev in skladal zanje pesmi. A v Belgradu je dobil drugo poprišče v svojo oskrbo; kot gledališčni kapelnik je moral skladati inštrumentalne vložke, kuplete, uverture in podobne komade. Največji del njegovega časa pa so zahtevale pevske in orkestralne vaje. Inak je komponiral izvirno opereto: »Vračara ili baba Hrka« v treh dejanjih. Razen tega je moral marsikaj pre narediti, ako so hoteli izvajati kako tujo opero, opereto ali veseloigro, da se je glasilo bolj domače in narodno. Takih oprem je izvršil Jenko 33. — Poleg vsega tega je komponiral nad 260 slovenskih in srbskih pesmi ter pet uvertur za orkester; od teh je najpomembnejša »Kosovo«. Tako da smelo trdimo: Jenko je bil za glasbo v narodnostnem pogledu najsamostojnejši komponist. — Okoli njega imamo pestro družbo komponistov, katerih vsak ima svojstva, ki ga razlikujejo, včasih tudi odlikujejo od vseh drugih, kakor so n. pr. Avgust Leban (1847—1879), že omenjeni Kamilo Mašek (1830 do 1859), še živeči Ivan Pogačnik (*1855)¹, Ivan Škerbinc (1843 do 1928), Josipina Tomanova-Turnograjska (1833—1854), Andrej Vavken (1838—1898), Miroslav Vilhar (1818—1871) in dr. več. Večinoma so se udeleževali na cerkvenem poprišču, drugi tudi ali samo na svetnem, kakor Tomanova. Nekaterim je bila življenja nit prekratka, da niso mogli razviti svojih sposobnosti, kakor Kamilo Mašek, ali gospa Tomanova; druge so ovirale zaseke krajevnih razmer, kakor Miroslava Vilharja in Josipa Levičnika, ki je do svoje smrti (1909) prisegal edinole na Gregorja Riharja in končno Josipa Kocjančiča (1894—1878), samouka, ki je dokaj obetal za Goriško, posebno kot politično delaven glasbenik, a je podlegel sušici, dopolnivši komaj 29 let. Mnogo prijateljev in gojiteljev glasbe iz zasebnih krogov ne upoštevam na tem mestu, kajti za razvoj slovenske glasbe ne prihajajo toliko v poštev, ker so bili odgojeni v državnih ali društvenih šolah, ki so se držale samo srednjeevropske glasbe: italijanske in nemško-romantične smeri.

Vendar so se množili glasbeniki in snujoči umetniki, prihajajoči iz slovenskega naroda in čimdalje tem bolj prežeti narodne zavesti. Na drugi

¹ Med tem časom žal preminul. Op. ur.

strani so pa glasbena društva velikih narodov zapadala čim dalje tem globokeje naziranju, da je mogoče glasbo, to mednarodno umetnost, izkoristiti za politično nadvlado. Da dosežejo ta smoter, so začeli odrivati, oziroma zapostavljati zastopnike manjših narodov in njihove umotvore. Pri nas je bil zapostavljen slovenski živelj, tako pri Italijanih kakor pri Nemcih. To je dovedlo na nekaterih krajih do preloma; posebno odločno v Ljubljani. Slovenska večina je zahtevala možnost, da more gojiti svojo pesem in svojo glasbo. Četudi je šlo za narodno glasbo, je ostala ta vendar kot umetnost mednarodna. Ker te enostavne pravičnosti ni bilo doseči, so se združili glasbeni naobraženci in sklenili, da ustvarijo možnost domači glasbi, da se dvigne in razvija. Vojteh Valenta je sprožil misel, da se ustanovi slovensko društvo »Glasbena Matica«, ki naj bi nabirala narodne pesmi, izdajala slovenske muzikalije in ustanovila lastno šolo, da vzgaja slovensko deco in prireja vzorne koncerte.

Ko je bilo društvo 1872 ustanovljeno, se je začela za slovensko glasbo nova doba, možnost, pripomoči narodni glasbi do samostojnega razvoja. — In to se je popolnoma posrečilo: ne na mah, ampak gotovo. Poleg prej navedenih prednosti novega društva »Glasbena Matica« je bila še ta, da so dobili komponisti za svoje proizvode, ako so bili dobri, tudi zalagatelja in razpečevalca. Kar čudno je bilo, koliko slovenskih skladateljev je prihajalo na dan. Prvi so bili seveda izvežbani starejši gospodje, ki so se izkazali že v predmatični dobi in imeli zaupanje muzikaličnih krogov: Anton Foerster, Fran Gerbič, Benjamin Ipavec, Anton Nedvied; sledili so Anton Stöckl (1851—1902), ki je deloval med Hrvati v Zagrebu — in ti so zaenkrat ostali na programu do l. 1887. Tedaj slede, nekam boječe: o. Hugolin Sattner (*1851)², potem Jakob Aljaž (1845 do 1927), Stanko Pirnat in Fran S. Vilhar (1852—1928). To so bili skladatelji, ki so skrbeli za svetno glasbo. — Poleg njih in med njimi, pogosto celo isti glasbeniki, so skladali tudi za cerkve, nekateri celo pretežno za cerkev, kakor n. pr. Ivan Carli (1851—1911), Franc Ferjančič (*1867), Anton Foerster, Franc Gerbič, Robert Burgarell, Ignacij Hladnik (1865—1932), o. Angelik Hribar (1843—1907), Ljudevit Hudovernik (1859—1901), Peter Jereb (*1868), Karol Klinar (1836—1923), Jos. Lavtižar (*1851), Anton Nedvied (1828—1896), Srečko Stegnar (1841 do 1915) in dr. več. — Za cerkveno glasbo je bila ustanovitev »Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo« velike važnosti. V njem je dobila cerkvena glasba novo oporo, v glasilu tega društva, v »Cerkvenem Glasbeniku«, nov list, ki izhaja sedaj že nepretrgoma 57. leto (od l. 1878. dalje) in zastopa reformske ideje, hoteč, da bodi cerkvena glasba umetniška in liturgično neoporečna. »Cerkveni Glasbenik« je prinesel veliko množino cerkvenih skladb, porabnih v vseh prilikah; seveda: enako visoko stopnjo popolnosti niso dosegle vse, pač pa so vse dostojne in porabne v

² Tudi letos umrl. Op. ur.

liturgiji, saj so morale skozi strogo kritiko Antona Foersterja in sedaj Stanka Premrla. In koliko razprav, tičočih se cerkvene glasbe v vseh ozirih, koliko nasvetov, ugotovitev, navodil, zgodovinskih razprav in beležk vsebuje ta strokovni list, ki se vedno bolj modernizira in postaja informativen na vse strani.

Drugi glasbeni listi pri nas nimajo posebne sreče: večjidel jim je usojena le kratka doba vpliva. Tako je bilo s »Caecilio« Kamila Maška, z Gerbičeveo »Liro Sionsko« in »Glasbeno Zoro«; bolje so uspevali dr. Krekovi »Novi akordi«, ki so prinašali 14 let dragoceno vsebino v literarni prilogi in novo smer določujoče kompozicije. — Prelovčevi »Zbori« se dobro drže dosedaj in je upati, da bodo ostali — ako jim sedanja svetovna kriza ne provzroči sušice. »Nova muzika« se je umaknila iz javnosti, ker ni imela naročnikov.³

Vzlic tem zaprekam se pa glasba vedno bolj širi in ima danes več zastopnikov, kakor kadarkoli prej. — Zakaj in kako?

Kar je pripravila »matična doba«, to hočejo razmakniti, dvigniti in poglobiti sveže, mlade sile. Iz vrst »matičarskih« glasbenikov se tvorijo nove čete in novi voditelji, ki so drugače orientirani: na prostejšem podstavu, z više zastavljenimi smotri. To je vse naravno, tako se je razvijala umetnost v vsej preteklosti in stremila za novimi oblikami in novo tehniko. Samo, da je bil prej »tempo« bolj zložen in da so se novotarji vedno ozirali na še porabne dele in posameznosti prejšnjih dob. V naši dobi je tempo hiter, včasih vrtoglav; dela in sredstva zadnjih dob pred nami so »stara šara«, ki naj se pogrezne v pozabnost, da ne moti čilih, mladih moči na naprednem pohodu. — Ni dvoma, da je tudi to načelo zaenkrat izvedljivo, a če gre preveč v stran, se bo pozneje pokazalo, da bo treba nekoliko poprave in krpanja. Označim naj za sedaj samo najvažnejšo posledico, ki jo mora roditi preradikalno postopanje. Koliko je bilo treba dela, da so naši umetni glasbeniki dobili zopet stike z narodno glasbo, s katero so dali svoji moderni glasbi kolikortoliko narodnega, slovenskega značaja. Saj pri nas ni lahko, izluščiti pristne slovenske dele iz starih pesmi, kakor smo slišali v prejšnjih razmotrivanjih. Ako zanemarjamo še te ostanke, se mora pripetiti, da na vse zadnje ne bomo imeli ničesar več, kar bi mogli reklamirati zase. Kajti moderni drveči tek proti cilju je izvršljiv samo na podstavu brezobzirne individualnosti in subjektivnosti. Ker je pa moderna vzgoja postavljena samo na načelo odločujoče individualitete, tedaj je tudi vsa glasba, ki jo v duhu koncipira taka individualiteta, samo individualna, da ne rečem tako subjektivna, da nima s celokupnim narodom nobenih kulturnih stikov več. Skratka: ako bo šlo to drvenje v tej hitrici dalje, bomo Slovenci izgubili narodno glasbo.⁴

³ 1934 pa je pričela izhajati Kumarjeva »Grlica«, ki bo najbrž tudi usahnila. »Pevece« se tudi bori za svoj obstoj. Op. ur.

⁴ Pristavljam: »Bog daj, da bi se to ne zgodilo!« — Urednik.

Sedem križev Karla Bervarja.

4. XI. 1934. Gospodov dan je bil, ko so bronasti bratje v starih linah celjske farne cerkve zopet vabili k molitvi. Po svoji stari navadi — še vedno prožnih korakov je hitel po temačnih stopnicah na kor oče Bervar, da prisede h kraljici inštrumentov ter z njo zapoje in zaorgla v večjo čast in slavo božjo. Štirideset let sta si že najboljša prijatelja pod zavetjem sv. Danijela, štirideset let že s svojo pesmijo in ubranimi akordi poveljujeta slavo Gospodovo, topot sta pa zapela in zaigrala pesem zahvalno, da je božja previdnost naklonila orglavcu Bervarju še čilemu kljub sedmim življenjskim križem pohiteti na stari kor, kjer je z življenjskim jubilejem obhajal tudi 50 letnico zveste in cerkveni glasbi vdane službe kot pevec, orglavec in skladatelj. 40 letnico je slavil, odkar vodi petje in orgla v celjski župni cerkvi. Vemo, da je v mislih in s solzami radosti v očeh pel »Tebe Boga hvalimo ...«

Življenjska pot organista očeta Bervarja je bila pač taka kakršna je bila in je sploh življenska pot slehernega slovenskega orglavca; pot trpina: trnjeva in grenka. Po zasebni ljudski šoli v Motniku — javnih takrat še ni bilo — mu je povezala mati culo, pa hajdi v Špitalič k organistu Pilatužu, odkoder se je že po nekaj mesecih preselil v samostan Nazaret in našel tam najboljšega svetovavca in učitelja v bratu Norbertu. Podprtemu z osnovno izobrazbo mu je sreča naklonila priti v Ljubljano v orglarsko šolo, ki je slovela po odličnih glasbenih učiteljih: Foersterju, Hribarju in Gnjezdi in ki jo je l. 1885. dovršil s prav dobrim uspehom. V Blagovici in Gornjem Gradu je zapustil prve sadove svojega neumornega in cerkvi posvečenega truda in dela, in tam si je tudi toli gmotno opomogel, da je mogel utešiti večletno hrepenenje po izpopolnitvi znanja, kar so mu nudili na konservatoriju cerkvene glasbe v Regensburgu (1895/96) Haberl, Griesbacher in dr. Jacob, ki se jih čislani slavljeneč še vedno spominja pri svojih učencih z najlepšimi zgledi hvaležne vdanosti.

Štirideset let je minilo, odkar je prevzel mesto farnega organista v tistem Celju, do katerega je vselej čutil posebno ljubezen in željo, s pesmijo in igro tolažiti srca vernih Celjanov, in katero boguvšečno opravilo z največjim veseljem in z zgledno mladeniško svežostjo vrši še dandanašnji. Težki so bili časi, v katerih je prevzel to vzvišeno, a marsikdaj toli zaničevano službo in dolžnost. Narodnostni boji brez večjih uspehov in določna naloga po nemškem petju so mu grenili dušo in srce. Kot dober sin slovenske matere in vnet pospeševalec slovenske cerkvene in posvetne pesmi je sam premnogokrat okusil najgloblje ponižanje. Klonil ni ... Ko sva se pred leti s starejšim celjskim meščanom v kavarniškem pogovoru spominjala mimogrede današnjega slavljenca, pravil mi je takrat, kako so bili slavljenec in njegovi pevci (Rebek, dr. Sernek, Vrečko i. dr.) ob vrnitvi z

okoliškega pokopališča — po pogrebu slovenskega pisatelja Oblaka — po nemškutarjih izpostavljeni najpodlejšemu zaničevanju in psovanju zato, ker so slovenski peli. »Še pljuvali so na nas,« je dodal častitljivi gospod. Srce ga je bolelo, Bervarja, da je v farni cerkvi viteškega Celja slovenska pesem pastorka. Boril se je z dneva v dan in ni odjenjal vse dotlej, dokler se mu ni posrečilo s č. g. kaplanom Krošljem odpraviti v cerkvi zadnje ostanke našega ponižanja — dokler nista odpravila nemškega petja še pri sobotnih večernicah. Kdo le more zdaj doumeti šele radost orglavca-trpina, ko je ob našem Ujedinjenju, čeprav že v poznih letih, z mladeniško svežim glasom in vedrim licem zapel »Lepo našo domovino« in je z njim vred prepevala vsa cerkev. »Solze veselja so mi zalile vid,« mi je dejal, ko sem ga pobaral o tem ob obisku v stari mežnariji. Toda ne samo, da odpravi nemško petje po celjskih cerkvah, še več je bila njegova naloga: vzgojiti dober, narodnozaveden in za lepoto cerkvene glasbe vnet naraščaj. Precejšnje ovire so se mu stavile na pot, ko se je baval z resno mislijo po potrebni ustanovitvi orglarske šole v Celju. Na eni strani resna volja in veliko hotenje, na drugi strani pa nepopustljiv tekmeč — Cillier Musikschule. Pa je le uspel. Odločnost in upoštevanja vredna pobuda sta s plemenitim posredovanjem odvetnika dr. Pegana vzbudili občudovanje do slavljenčeve nepopustljivosti celo pri celjskem županu Nemcu Stigerju. Lastnoročno podpisan županov dekret Bervarju se glasi, da štajerski deželni šolski svet v Grazu dovoljuje ustanovitev te šole in pozdravlja to misel.

Po Bervarjevi zaslugi slavi z njegovimi jubileji 35 letnico svojega obstoja orglarska šola v Celju, ki bi jo upravičeno lahko imenovali Bervarjevo; zakaj, ustanovil jo je z veliko požrtvovalnostjo in s podporo cerkveni glasbi naklonjenih mecenov. Ta šola je dala v 35 letih našemu narodu nad 300 absolventov, med njimi take, ki so si pridobili ugled in veljavo v našem kulturnem življenju. Naj bodo le mimogrede omenjeni oni v Ameriki: najbolj znan baritonist Radej, učiteljica petja Terezija Radej in šolska sestra v Chicagi Jezernikova, v domovini pa: skladatelj Ocvirk, pedagog prof. Rančigaj Pavle in Šmigovec, ki je izšel iz šole kot prvi absolvent in gotovo še skrbno čuva šolno darilo pok. škofa Napotnika — cekin.

Pa tudi kot slovenski skladatelj se je Bervar uveljavil v našem glasbenem svetu. Prav lepo je število njegovih skladb, priobčenih v »Cerkvenem Glasbeniku«, ali izdanih v zbirkah v založbi »Jugoslovanske knjigarne« in v samozaložbi. Poizkusil se je tudi v posvetni pesmi s »Savinjskimi odmevi«. Njegove nagrobnice, ki jih prepeva ob pogrebi naš narod na zelenem Štajerskem, so postale domala narodno blago, dočim je njegova pesem »Novomašnik« z baritonskim solom skoro po vseh korih znana pesem. Niti zdaj, ko si je zadel na rame sedmi križ, njegov duh ne miruje in ustvarja naprej, da v kratkem času pokloni slovenskemu narodu nove nagrobnice — ljubke in čeprav preproste — za katere — Bog daj! —, da bi še ne bile zadnje in da bi še ne bile zapete njemu v slovo...

† Ivan Pogačnik.

Zopet smo izgubili enega izmed naših zaslužnih cecilijancev: organista in skladatelja Ivana Pogačnika, ki je preminul 23. oktobra 1934 v ljubljanski bolnišnici.

Blagopokojni Ivan Pogačnik se je rodil 26. julija 1855 na Posavcu v župniji Ljubno na Gorenjskem. Tu je obiskoval ljudsko šolo. Doma v družini so mnogo prepevali: on kot mlad deček sopran, njegov brat alt, oče pa je basiral. V glasbi, ki je Pogačnika že v mladih letih zelo zanimala, ga je poučeval učitelj Pezdič, ki mu je dal prvi pouk v klavirju. S harmonijo se je natančneje seznanil pri Petru Cebinu, takratnemu učitelju in organistu v Kranju. Orgljal je že od 18. marca 1877, pozneje je l. 1822 napravil kot privatist zrelostni izpit na orglarski šoli v Ljubljani. Služboval je kot organist v Kamni gorici, Ljubnem, Sv. Juriju pri Celovcu, na Perovi pri Beljaku,¹ v Vipavi, Celju, Tržiču, od l. 1900 do 1927 pa v Idriji.

Svoje lepe zmožnosti kot organist, pevovodja in skladatelj je razvijal zlasti v Vipavi in tej sledečih službah. V Vipavi je deloval 10 let, od l. 1884 do 1894. Tu je imel moški in mešani zbor in vodil narodno petje v Čitalnici. V Celju je orgljal in vodil petje v župni in nemški cerkvi dve leti. V Tržiču je vneto deloval štiri leta. V Idriji je l. 1900 sledil organistu Bezegu in bil nastavljen kot mestni organist od rudniškega ravnateljstva. Poleg cerkvenega petja je poučeval petje tudi na takratni c. kr. realki in imel z dijaki mnogo veselja in uspehov.² S cerkvenim zborom, ki ga je tu dobil že od prej — sicer precej močnega in številnega — je dosegel, kar je v danih razmerah mogel, ni mu pa bilo dano doseči take uspehe, kakor si jih je sam želel.

Koncem l. 1923 ga je idrijska rudniška uprava kot državnega uslužbenca v IX. čin. razredu upokojila. Ker pa za plačo mesečnih 180 lir, določeno njegovemu nasledniku, ni bilo mogoče dobiti strokovno izvežbanega organista, je Pogačnik orgljal še dalje kot upokojenec do l. 1927, ko je obhajal 50 letnico svojega organistovskega delovanja. Po odhodu iz

¹ V teh dveh krajih je moral prepevati večinoma nemško.

² L. 1913 mi je pisal: »V mesecu maju bo 13 let, kar sem v Idriji. S tem šolskim letom mi je bilo ponudeno izpraznjeno mesto učitelja petja na tukajšnji realki. (Saj je skoraj vsako leto drugi.) Učencev za ta predmet ni kot za en tečaj (2 uri na teden). V tem letu imamo tudi nedeljsko mašo (ker preteklo leto ni bila s petjem). Petje teh dijakov mi sploh dopade in sedaj vsak sprevidi, kaj storijo redne skušnje in pa to, da se dajo poučiti. Imajo pa tudi jako lepe glasove. Škoda, da bodo najboljši izmed njih letos maturirali. Eden izmed prvih tenorov ima tako lep glas, da bi ga še Vi občudovali. Doma je iz Kamnika in je bil že Hubadov učenec. Potem un Triestino, ješ, to je basist, 18 jih imam, da pri njih maši pojejo in tako imam sedaj vsaj nekatere ure vesele v Idriji idršče. Beato me! Ma chi lo sà, quanto tempo perdurerà mia recente felicità?!« (»Srečen sem. Ampak kdo ve, kako dolgo bo trajala moja sedanja sreča?!«) Pogačnik je dobro znal tudi italijanščino in v besedi kakor v pismu rad vpletel kak italijanski stavek.

Idrije je zadnja leta svojega življenja preživel pri svojem sinu Ivanu, kontrolorju drž. železnic na Rakeku.

Pogačnik je bil vnet cecilijanec in sicer eden tistih, ki so orali ledino boljši slovenski cerkveni glasbi. Kar je našel na korih slabega, neprimernega, je previdno odpravljal, vpeljeval pa boljše, cerkve bolj dostojno glasbo. Držal se je cerkvenih določil. Pri latinskih mašah je izvajal vse mašne stalne in spremenljive dele. Pridno je gojil tudi gregorijanski koral in je n. pr. v Vipavi v dveh letih naučil zbor 31 koralnih introitov in komunij. Imel je povsod redne pevske vaje, v Vipavi celo vse dni v tednu razen nedelj in praznikov z malimi enotedenskimi izjemami. V Vipavi so imeli o velikih praznikih slovesne vespere. Tu je bil zopet z vso dušo in močmi zraven in poveljeval službo božjo z orgljanjem in petjem, primernim tej svečani liturgiji. V Tržiču je vespere nanovo vpeljal. Pri slovenskih mašah je uvedel več mašnih, daritvenih pesmi in ni pel več kakor prejšnji organisti od darovanja do konca maše največ le Marijine. L. 1889 je ljubljanskim voditeljem cerkvene glasbe priporočal, naj bi se tudi pri nas za našo cerkveno glasbo napravil tak katalog, kakor ga je imelo nemško splošno Cecilijino društvo. Tudi je že takrat predlagal, naj bi se sestavila komisija treh mož, ki bi presojala slovenske cerkvene skladbe, kar se je zares zgodilo šele l. 1914. V naš »Cerkveni Glasbenik« je večkrat dopisoval. Poslal je jako poučne in vzpodbudne dopise iz Vipave (l. 1884, 1885, 1886 in 1891), iz Tržiča (l. 1899), iz Idrije (l. 1906, 1911 in 1920) ter od nekod² (1912).

Pogačnik pa ni delal za prosep prave cerkvene glasbe le kot organist in pevovodja ter s svojimi odločnimi dopisi, temveč je veliko storil v ta namen tudi kot skladatelj. Zložil je pet latinskih maš: Missa in hon. Ss. Cordis Jesu za moški zbor, op. 1, Missa de Spiritu sancto za mešani zbor, op. 7, Missa in hon. B. M. V. de perpetuo succursu za mešani zbor, op. 7, Missa in hon. B. M. V. za mešani zbor, op. 10 (C. Gl. 1904), Missa s. Josephi za mešani zbor, op. 11. Eno slovensko mašo za triglasni ženski zbor z orglami, op. 13, tri zbirke Marijinih pesmi, eno zbirko evharističnih in eno v čast Srcu Jezusovemu, Napeve cerkvenih pesmi, šest Tantum ergo in Lavrétanske litanije. V »Cerkvenem Glasbeniku« je izšlo še 42 raznih skladb: pesmi, motetov in ofertorijev. Nekaj prav lepih njegovih cerkvenih pesmi se nahaja v Sattnerjevi zbirki »Slava Jezusu« in v mojih »Slava presveti Evharistiji« in v »Slava Brezmadežnici« in še tupatam. V rokopisu so ostale še: 3 darovanjske pesmi,

² Tu poroča mično zgodbo iz svoje mladosti, ko je kot 17 leten mladenič prisiljen igral v neki sosednji cerkvi ob žegnanju na klavir! Fantje dotične vasi so si to zaželeli, prišli h Pogačniku po klavir in ga odpeljali s Pogačnikom vred. Klavir je pel najprej pri maši, potem pa še pri vaški žegnanski zabavi. »Iz tega razvidimo,« tako konča P. svoj dopis, »kako so bili takrat, zlasti na deželi, neumni in nevedni glede cerkvene glasbe in kam bi bili še zagazili, ako bi se ne bilo ustanovilo Cecil. društvo.«

1 božična, 2 velikonočni, 4 evharistične, 7 Marijinih, 1 križev pot, 2 *Tantum ergo*, 5 motetov, 1 ofertorij, 1 »Wahlspruch« in 1 Z Bogom (Adijo) za samospjev s harmonijem.⁴ V »Pevcu« sta bila priobčena v II. letniku: moški zbor »Glas vetrov« in mešani zbor »Ne tožim«.

Pogačnikove skladbe preveva umerjenost in resnoba, hkrati z iskrenostjo. Njegov slog je res cerkven, zdrav, nežno melodiozen, oblikovno pravilen.⁵ Strokovna kritika je njegova dela sprejela vedno ugodno in s pohvalo.

Kot človeka so ga krasile: skromnost, vljudnost, potrpežljivost⁶, prijetna šegavost, marljivost in zvestoba pri delu⁷, stanovska zavest⁸ ter globoka živa vera.

Tiho je živel, skoro neopaženo umrl. Žal, da njegova smrt ni bila pravočasno objavljena. Drugače bi imel več pogrebcev. Tako pa ga je poleg njegovih sorodnikov in nekaterih znancev spremila do groba naša orglarska šola in nekaj zastopnikov našega Cecilijinega društva.

Ivan Pogačnik! Počivaj v miru! Bog Ti bodi obilno plačilo!

Fran Ferjančič:

Leopold Belar.

(Konec.)

Leta 1862 so v Ljubljani pri sv. Jakobu ustanovili prvo mestno, štiri-razredno deško ljudsko šolo. Razpisani sta bili na tej šoli dve učni mesti: prvo je dobil Belar, drugo pa Frančišek Raktelj, poznejši vodja te šole. Prvi vodja in obenem katehet na tej šoli je bil Janez Rozman, dobroznani poznejši šentjakobski župnik in prelat z mitro. Belar je tu deloval osem let. Bil je izboren učitelj in prijazen kolega svojih stanovskih sotrudnikov. Letna njegova plača je znašala takrat 367 gold. 50 krajcarjev. Leta 1870 so ustanovili drugo mestno deško šolo v tedanjem licealnem poslopju, ki so ga pozneje popolnoma podrli. Belar je bil imenovan za nadučitelja in vodjo na tej šoli, in sicer najprej začasno, leta 1873 pa

⁴ Ta rokopisna ostalina je pri meni. Brezdvomno pa je je kaj tudi na njegovem domu.

⁵ V glasbi je bil dobro podkovan, a želel je povzpeti se še više. »Kaj bi dal, da bi bil 25 letni, šel bi na konservatorij«, tako mi je pisal l. 1914. Stalno je bil naročen na »Cerkv. Glasbenik« in prihajal, če je mogel, na naše učne tečaje in občne zbore. L. 1906 je pohitel na razstavo v Milan. L. 1911 pa je bil v Florenci, Rimu, Bolonji in Padovi, kjer je povsod slišal mnogo lepe cerkvene glasbe.

⁶ V Idriji ni šlo vse po njegovi volji. Pevci niso kaj radi prihajali k vajam. To ga je bolelo. V pismu z dne 8. febr. 1914 mi je to potožil. Potem pa pravi: »No pa kaj se hočem pritoževati, saj v drugem mi ni sile in sem tudi zadovoljen«. In je potrpežljivo tu vztrajal še leta in leta.

⁷ V celih 40 letih je zamudil spričo bolezni (pljučnice) samo tri nedelje, da ni šel orglat. Tako mi je omenil v pismu 15. marca 1917.

⁸ Bil je zvest član našega organistovskega društva. Poleg rednega plačevanja članarine se je spomnil org. društva ob svoji organistovski 40 letnici še s posebnim darom.

definitivno. Leta 1875 so zgradili šolo »na Grabnu« in tedaj se je druga mestna deška šola z vodjo Belarjem vred preselila v novo poslopje.

Pri poučevanju se Belar nikakor ni ravnal po kakih starih šablonah in ni poučeval mehanično. Njegov pouk je bil živahen in zanimiv. Učencem je sicer bistril razum, vendar si je posebno prizadeval, da jim je blažil tudi srce in krepil voljo ter jih navajal k samostojnemu delu. Ker je bil sam vnet katoličan, je obračal veliko pozornost na dobro vzgojo mladine. Ako je zapazil pri učencih kako večjo napako, ga je to silno bolelo in mu večkrat jemalo celo nočno spanje. Svoje učence je želel vzgojiti v dobre in koristne ude človeške družbe. Za šolo je bil ves navdušen. Ko je še v zadnjem letu svojega življenja poučeval v neki sirotišnici in so mu to nekateri branili, je rekel: »Le pustite me k malim otrokom v šolo; vi ne veste, da so to najlepše ure mojega življenja.«

Leta 1873 so ustanovili ekskurendno šolo na Barju. Belar je nekaj let brezplačno poučeval na tej šoli. Revnim učencem je večkrat še celo iz svojega pripomogel k potrebni obleki. Kot velik prijatelj petja je poskusil s petjem tudi na barjanski šoli. Vendar z barjanskimi »pevci« ni imel sreče. Sam mi je smehljaje pripovedoval, kako so barjanski učenci, ko je hotel z njimi kaj zapeti, v najrazličnejših disonancah vse vprek vpili kakor kaki divjaki. Belar je bil mnenja, da barjansko ozemlje nikakor ni ugodno za petje. Ne vem, kako je tamkaj v tem oziru dandanes.

Veliko je storil Belar tudi kot član krajnega šolskega sveta, kot dolgoletni član deželnega šolskega sveta ter kot krajni šolski nadzornik za mesto Ljubljano (1877).

Leta 1889 je po 42 službenih letih stopil v stalni pokoj in pri tej priliki je bil odlikovan z zlatim križem za zasluge. Na glasbenem polju je Belar kot organist deloval povsod, kjer je služboval kot učitelj, prav posebno pa še v Ljubljani. Tu je takoj po svojem prihodu v Ljubljano (1862) dobil službo organista pri mestni župni cerkvi sv. Jakoba in to službo je zveliko vnemo opravljal do svoje smrti, torej celih 37 let. Bil je veren, pobožen mož in zato si je prizadeval, da se je pri sv. Jakobu vršila cerkvena glasba natančno po predpisih svete Cerkve. To pa takrat ni bilo tako lahko, ker v tisti dobi je bila pri sv. Jakobu peta sv. maša vse nedelje in praznike v letu. Koliko introitov, gradualov, ofertorijev, komunij, pa tudi koliko latinskih maš je moral s svojim zborom našturirati že v teku enega leta! Dasi je bil Belar še iz stare šole, vendar se je z vsem srcem oprijel nove, cecilijanske ideje. Leta 1880 je bil izvoljen v odbor Cecilijinega društva in je ostal v odboru do svoje smrti.

Njegov cerkveni pevski zbor pri sv. Jakobu je bil vedno na najboljšem glasu. Z njim je Belar proizvajal lepe in težke skladbe starejših mojstrov, n. pr. Mozarta in drugih, pa tudi novejših cerkvenih skladateljev. Bog je obiskal Belarja s križem, s katerim kaj rad obiskuje glasbenike na njihova stara leta, namreč s precejšnjo gluhostjo. A ker je imel ob svoji strani trden, zanesljiv pevski zbor, je bila cerkvena glasba pri sv. Jakobu vedno vzgledna. Zlasti je bil Belarju nekaka desna roka

mestni učitelj Janko Likar, ki je bil dolgo vrsto let na šentjakobskem koru najstalnejši in najzanesljivejši pevec. Likar je bil glasbeno temeljito izvežban in je tudi predpeval pri koralnih spevih. Mnogo let je bil nadučitelj na novoustanovljeni barjanski šoli, pozneje pa mestni učitelj na Grabnu. Umrl je 18. januarja 1924. Njegova gospa soproga Marija, ki se je pa tudi že lansko leto preselila v večnost, je bila sestra višjega kapelnika v pok., dr. Josipa Čerina, in novomeškega g. prošta Karela Čerina.

Na šentjakobskem koru so kaj radi sodelovali razni glasbeniki, kakor n. pr. operna tenorista Pogačnik-Naval in Trtnik, dr. Čerin, Hubad, Hoffmeister, Svetek, Premrl, Betetto in drugi. Betetto je v dijaških letih užival nekaj časa tudi ustanovo za dijake-pevce, ki sodelujejo na šentjakobskem koru. Pri šentjakobski cerkvi obstojati namreč dve taki dijaški ustanovi. Premrl je v svoji dijaški dobi na šentjakobskem koru sodeloval ne le kot pevec, ampak je večkrat nadomestoval Belarja tudi pri orglah. Klavirski virtuoz in profesor Hoffmeister je večkrat orglal pri sv. Jakobu. Spominjam se, da mi je nekoč Belar zelo hvalil način njegovega orgljanja, češ, da drži pri igranju prste lepo visoko.

Anton Svetek pa je bil pri sv. Jakobu — rekel bi — nekak »organist na razpoloženje«, vedno pripravljen, pomagati na koru Belarju, kakor tudi njegovemu nasledniku Gerbiču. Svetek je bil izboren pianist, ki je z virtuosno spretnostjo igral tudi najtežje klavirske skladbe. Pri sv. Jakobu pa se je izobrazil tudi v prav dobrega organista. Igral je, karkoli se mu je predložilo. Nekoč je prišel na kor ravno pred pričetkom pete sv. maše. Pripravljeno so imeli neko Benzovo latinsko mašo, ki je bila Svetku docela neznana. Sedel je k orglam in jo igral »prima vista« brezhibno. Svetek je bil glasbeno silno nadarjen. Obogatil je našo glasbeno literaturo z nekaterimi prav lepimi skladbami. Svoj čas je bil tudi izboren dirigent pevskega društva »Ljubljana«. A žal, da ga nam je mnogo prezgodaj ugrabila kruta smrt v njegovih najkrepkejših letih. Umrl je v Mariboru dne 20. oktobra 1919 kot finančni komisar. Naj služijo te vrstice v odkritosčno priznanje njegovih velikih zaslug, ki si jih je stekel s tako nesebičnim delovanjem na šentjakobskem koru v Ljubljani!

Tako je bil šentjakobski kor za časa Belarja nekako vežbališče in semenišče za razne glasbenike in umetnike. Belar pa je učil cerkveno petje ne le pri sv. Jakobu, ampak več let tudi v Lichtenthurnovem zavodu. Tudi tu je imel jako dober ženski pevski zbor, ki je kaj lepo peval pri službo božji v misijonski cerkvi presv. Srca Jezusovega.

Poleg cerkvenega petja pa je gojil Belar tudi svetno glasbo. Tako je eno leto brezplačno učil petje v ljubljanski čitalnici. Povsem nov delokrog pa se je odprl Belarju, ko je pokojni dr. Janez Ev. Krek ustanovil »Katoliško društvo za delavke«. Ker je bilo v društvu mnogo deklet, ki so imele izvrstne glasove in veselje do petja, so naprosili Belarja, naj bi on začel poučevati petje v društvu. Kljub visoki starosti se je Belar z veseljem lotil tega dela in je v kratkem času ustvaril impozanten štiri-

glasen ženski zbor. Po njegovem nasvetu je društvo naročilo pri Pustetu v Regensburgu notne stenske table (Wandtafeln), po katerih je začel pevke tudi teoretično vežbati v petju. Ker mu je manjkalo primernih skladb, je naprosil tudi mene, naj bi mu priskočil na pomoč. Na njegovo željo in za njegov pevski zbor sem zložil svoje prve venčke narodnih pesmi in več drugih skladb, kakršne so n. pr. »Predica«, »Budilna«, »Zvon na gori« in druge. V kratkem je dosegel Belar s svojim zborom prav lepe uspehe. Ko so pozneje po njegovi smrti naprosili mene, da sem prevzel vodstvo tega zbora, nisem imel z njim nobenih posebnih težav ter sem z lahkoto vodil zbor čedalje višje.

Belar pa se je na glasbenem polju udejstvoval ne le kot organist in pevovodja, temveč tudi kot skladatelj. Vseh njegovih skladb utegne biti nekaj nad 50, katerih pretežna večina pa je ostala v rokopisu. Prve njegove skladbe je priobčil Kamilo Mašek v svoji »Ceciliji« (1859). Zložil je tri daljše slovenske maše z 8, oziroma 9 odstavki; med temi je najbolj znana in priljubljena »Oče večni v visokosti«, ki je prvotno izšla za moški zbor. P. Hugolin Sattner jo je pozneje priredil za mešani zbor, a dr. Kimovec za 3 glasni ženski zbor.¹ En Belarjev »Pred Bogom« je prinesel »Cerkveni Glasbenik« 1879, str. 46. To in še dve drugi Belarjevi skladbi je sprejel Foerster v cerkveno pesmarico »Cecilijo«. Izdal je tudi 4 Tantum ergo v založbi Miličeve tiskarne in en Ave Maria v samozaložbi. Za šentjakobski kor je zložil nad 30 latinskih gradualov in ofertorijev. V rokopisu je tudi ena preprosta latinska maša in en »Te Deum«, ki se glasi zelo veličastno. Le škoda, da je v tej poslednji skladbi besedilo tako silno okrajšano, da ni za natisk.

Ob priliki posvečenja 6 novih šentjakobskih zvonov leta 1897 je zložil za štiriglasen mešani zbor posebno »Himno« na Ganglovo besedilo. Za isto slovesnost pa je zložil tudi p. Angelik Hribar na Anton-Hribarjevo besedilo skladbo, kateri je dal za podlago melodijo po 6 tonih novih zvonov. B, C, D, Es, G, b. Obe ti dve skladbi sta skupno izišli v ličnem tisku na dveh straneh enega samega velikega lista in ju je pri posvečenju zvonov zapel šentjakobski pevski zbor pod vodstvom Belarja.

Izmed redkih svetnih Belarjevih sklad je zlasti znana »Rojakom« za moški zbor. Njegovi skladbi sta tudi »Mi vstajamo« in »Kantata«, ki jo je posvetil pevskega društvu »Ljubljana«. Zložil je pa tudi eno koračnico »Sloga« v spomin prvega občnega zbora učiteljev na Kranjskem, in dva plesna komada: Paulinen-Polka in Concordia-Polka. Te tri skladbe so igrale tudi vojaške godbe v Ljubljani in drugod.

V »Cerkvenem Glasbeniku« je Belar v prejšnjih časih tu pa tam poročal o petju pri sv. Jakobu, priobčeval je sporede za veliki teden in enkrat pisal tudi o novih šentjakobskih orglah.

Na glasbenem polju je Belar deloval prav do svoje smrti. Nekaj dni, preden je obolel, me je še naprosil za neki gradual. Ko sem mu

¹ In podpisani sem jo sprejel kot prvo ljudsko mašno pesem v Cerkveno ljudsko pesmarico. — Ur.

ga prinesel, je že bolan ležal v postelji; lotila se ga je pljučnica, a je bil še precej živahen. Z velikim zanimanjem je v postelji pregledal gradual; zlasti mu je ugajalo, da se je skladba pričenjala polifonično. Veselil se je, da jo bo v kratkem sam naštudiral s svojim pevskim zborom. Toda tega žalibog ni več dočakal. Bolezen se je naglo slabšala in bati se je bilo najhujšega. Značilno je za Belarja, ki je zadnja leta svojega življenja popolnoma posvetil glasbi, da se je z glasbo pečal tudi še prav v zadnjih trenutkih življenja, kajti tik pred smrtjo, ko se mu je že bledlo, je glasno pel še neko Marijino pesem in obenem taktiral, dokler mu ni roka omahnila in je njegova otroško nedolžna duša splavala v rajske višave. Bilo je to 17. junija 1899...

Dva dni pozneje smo ga z veliko žalostjo v srcu spremili k večnemu počitku. Njegov pogreb je bil nad vse veličasten in je jasno pričal, kako obče spoštovan in priljubljen je bil blagopokojnik. Med drugimi so ga spremljali na njegovi zadnji poti tedanji ljubljanski župan Hribar, stolni prošt dr. Klofutar, kanonik in nadzornik Zamejic, deželni šolski nadzornik Šuman, okrajni šolski nadzornik Levec, ravnatelj Hubad, vladni svetnik Merk, deželni odbornik dr. Tavčar, veliko število profesorjev, učiteljev in učiteljic iz mesta in z dežele, katoliško društvo za delavke in nepregledna vrsta drugih.

In tako počiva sedaj njegovo truplo mirno na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu, njegova duša pa — kakor trdno upamo — se naslaja ob večno lepih harmonijah nebeških zborov. Naj bi Gospod obudil cerkveni glasbi še mnogo tako nesebičnih in neumorno pridnih delavcev, kakršen je bil pokojni Belar! Njegovemu spominu pa večna čast!

Organistovske zadeve.

Odborova seja društva organistov za ljubljansko škofijo se je vršila dne 24. oktobra t. l. Predsednik poroča o tekočih zadevah. Spominja se tudi tragične smrti našega kralja Aleksandra. Slava mu! Pri ureditvi organistovskih služb rabi odbor podatke iz raznih župnij. Obračamo se zato na vse organiste, naj pošljejo društvu napisane podatke o svojih službah. Podatki naj se nanašajo predvsem, kako je tam urejena služba organista, koliko plače, koliko dela, kakšne so razmere in mnenje, kako bi se dala služba tam najlažje urediti.

Podporo je dovolilo društvo dvema prosilecema v znesku Din 295.— V društvo so bili sprejeti sledeči novi člani:

Grm Ivan, organist, Sveta gora pri Litiji,
Miklavčič Andrej, organist, Studeno pri Postojni,
Zupančič Ferdinand, organist, Trebelno,
Knific Jože, organist v Besnici pri Kranju,
Zupan Franc, organist v Kovorju,
Rogelj Anton, organist v Trsteniku,
Pišlar Ivan, organist v Mavčičah,
Kozjek Ivan, organist v Podbrezju,
Varl Lenard, organist v Preddevoru,
Oven Alojzij, organist v Predosljah,

Pintar Ivan, organist v Hrastju,
Naglič Franc, organist v Olševku,
Čebulj Anton, organist v Velesovem,
Jagodić Ivan, organist na Šenturški gori.

Vsem gori imenovanim so bile poslone pošne položnice (če že morda niso plačali) in prosimo, da jih kmalu izpolnjene oddajo na pošto. Tudi vsem onim članom, ki so še na dolgu članarino za leto 1934. ali tudi za leto 1933., bomo prihodnji mesec poslali položnice in jih prosimo, naj čimprej poravnajo svojo članarino.

GG. TOVARIŠEM ORGANISTOM!

V septembru letošnjega leta je Pokojninski zavod za nameščence izpeljal moje zavarovanje ter mi izplačal tudi za eno leto nazaj invalidno in draginjsko rento do pare natančno, pošteno in kulantno.

Zato priporočam gg. organistom ta, v socialnem oziru prekorišten zavod, da se pri njem z vsem zaupanjem v svojo korist zavarujejo, ker so tudi župni uradni po zakonu dolžni plačevati dotične premije. — Pokojninskemu zavodu čast in priznanje!

Čast in zahvalo pa moram ob tej priliki izreči tudi sedanjemu g. župniku Cirilu Jerina, ki je prevzel vse dotične premije za moje službovanje v Borovnici, ki jih izplačuje sedaj za mene tukajšnja cerkev. Dasiravno nisem bil pri njem v službi, mi je č. g. župnik, ki umeva ne samo teoretično, marveč tudi v praksi socialne nazore, v svoji blagosrčnosti do tega pripomogel.

Bog mu povrni!

Matej Vurnik, organist v pokoju.

Borovnica, dne 6. novembra 1934.

Koncertna poročila.

I. **Koncerti v Ljubljani.** Koncem oktobra je opera priredila žalni koncert za † kraljem Aleksandrom. Oporni orkester pod vodstvom ravnatelja M. Poliča je izvajal Beethovnovi III. simfonijo (Eroico), Wagnerjevo »Svečano daritev« in »Čar velikega petka« z zborom in solisti, Leskovčev št. 3 iz cikla »De profundis« in Bravničarjevo uverturo »Hymnus slavicus«. — 9. novembra se je vršil žalni koncert Glasbene Matice. Matični pevski zbor pod vodstvom ravnatelja M. Poliča je izvajal Stevan Hrističevo »Opelo«, orkester matičnega Orkestralnega društva in drž. konservatorija pa zaigral pod vodstvom prof. L. M. Škerjanca Adamičevo Žalno koračnico in Na grobu, Sibeliusov Andante op. 42, Čajkovskega Elegijo op. 67/8, in Saint Saensov Preludij k oratoriju Potop, op. 45. Tema dvema žalnima koncertoma je sledil žalni cerkven koncert v frančiškanski cerkvi 23. novembra, ki ga je priredila Hubadova pevska župa. Sodelovali so: g. p. France Ačko (orgle), solisti: g. Lupša, g. Švigelj in gdč. Dolenc, ter združeni mešani zbori pod vodstvom g. Franca Venturinija. Vsi ti žalni koncerti so bili dobro pripravljeni in dostojno izvedeni. — Tudi Radio »Ljubljana« je prenašal več žalnih orgelskih koncertov, ki sta jih izvajala deloma msgr. Stanko Premrl s pevcem Tonetom Petrovčičem, deloma g. Blaž Arnič. — II. svoj orgelski »Radio« koncert je izvajal 18. novembra g. prof. Franc Schuschnigg iz Celovca.

II. **Koncerti drugod.** Koncert celjske »Oljke« se je vršil koncem septembra v št. Jurju ob južni žel. — V Višnji gori je bil jako uspel pevski koncert Pevske zveze, ki ga je priredilo stiško okrožje. Koncert in skupne zборе je vodil g. Avgust Fabjan, organist v Višnji gori. — V Mariboru je mariborsko glasbeno društvo »Drava« proslavilo 15 letnico svojega obstoja s

slavnostnim koncertom. V Mariboru se je 20. novembra vršil žalni koncert Ljudske univerze. Sodelovali: g. prof. Franjo Dugan iz Zagreba (orgle), gospa Fanika Brandl (gosli) in komorni pevski zbor pod vodstvom g. prof. Vasilija Mirka. St. Premrl.

Dopisi.

Iz potne torbe.

(Slike iz cerkvenega glasbenega življenja.)

Pišece. 30. IX. 1934. Cerkvono proščenje (sv. Mihael): Popoldne: pete litanije Matere božje: Blagoslovna pesem: mešani zbor z orglami: nato tuš godbe na pihala; ta je vplival porazno na mene in duhovnika, ki ima posluh, a kar ni mogel pravilno pričeti »lemenatarskih« litanij. Po « ali 4 invokacijah (več kot 3 napravi vtis pre-nagljenosti!) odpevek: »Lepa si, lepa si, roža Marija« po starem koroško-štajerskem napevu: poje mešani zbor z orglami, vendar si ni mogoče napraviti prave ocene. Odslej naprej se vrše vsi odpevi spremljani od godbe na pihala. Cerkev je bolj nizka, ozka, toda akustična; vtis tega glasbenega konglomerata je skrajno mučen: bas gode pre-visoko, ali prenizko, tako »približno«, pihala zaduše orgle in zbor, da sploh ne prideta poslednja do veljave.

Kdo neki je prišel na to nesrečno idejo, spremljati pete litanije na tako ne-okusen, da ne rečem »barbarski« način?

Krško (misijska nedelja): Jutranja maša ob 6: Mašna pesem (pojeta sopran in alt čedno), moški najbrž še spe. Za darovanje: Povsod Boga. Menim, da ta slovesna himna prav nič ni prikladna za darovanje, vrhu tega postane tudi preveč vsakdanja.

Po povzdigovanju: Marijina pesem, vsaj teksta ni mogoče drugače umeti. Koncem maše tudi Marijina. Petje dobro, tudi spremljava primerna.

Ob 10: Mašno pesem poje sopran sam. Darovanje: Povsod Boga, poje sopran solo, proti koncu darovanja se oglasi tenor, kasneje ves zbor. Točnost zbora res ni velika!

Po povzdigovanju: Marijina pesem mesto evharistične se mi ne zdi prav nič umestna, ker to niso šmarnice.¹ Pri zadnjem evangeliju zapoje sopran solo lepo Marijino pesem z zborom na koncu; ta se pa tako zavleče da mora odpasti blagoslovna, in mašnik čakati z blagoslovom s sv. Rešnjim Telesom. Po blagoslovu: Blagoslovna.

Program prav nesrečno izbran (ali pa kaka primadona vodi »komando«? G, pevo-vodja: sestavite primeren program vnaprej, in ne dajte se ugnati!

Brežice. Tukaj ima mešani zbor dosti dela: ob 6 v farni cerkvi, ob 8 v frančiškanskia, ob 10 zopet v farni; ob 2 v farni cerkvi litanije, ob 5 zopet v frančiškanski. Dobro napreduje, poje tudi najnovejše pesmi spretno in pravilno.

Latinsko mašo sem čul na praznik male sv. Terezije v frančiškanski cerkvi nekega ameriškega skladatelja: dobra maša brez nepotrebnih ponavljanj teksta, a popolna. Introit, graduale in ofertorij se je recitiral; po ofertoriju slovenska pesem sv. Terezike; to je liturgično nedopustno. Na neki novi maši so peli, medtem ko je novomašnik obhajal svate, slovenske obhajilne pesmi. Mogoče je to dopustno; sigurno pa ne prej.

Sicer pa je bila dvakrat Missa cantata z latinskimi responzoriji, a pele so se slovenske pesmi »po štajersko«. In hoc non laudo, to ni pravilno. Missa de Requie: Vse pravilno in lepo peto, samo postludiji po Sanctus-u, Benedictus-u in po Communio so strogo prepovedani.

Nove orgle v frančiškanski cerkvi zavajajo g. organista k dolгим postludijem; po sv. Križevem potu v novembru za verne duše v vicah se mi zdi postludij pleno

¹ Pa tudi pri šmarničnih mašah se poje po povzdigovanju evharistična pesem. Op. ur.

organo — neprimeren za ta čas; tudi ni prave ekonomije v uporabi orgel, je preveč koncertno. Istotako se mi je tako pleno organo preludiranje zdelo neprimerno lani na Viču pri litanijah navadno soboto zvečer. Pleno organo pri večjih orglah naj se preludira le na največje praznike in za posebne prilike, sicer pa mf, f po velikosti praznika, ker sicer postane prevsakdanje.

Milan Kalan.

Mekinjje. Naj velja to poročilo v glavnem kot bilanca o letošnji cerkveni glasbi pri nas! Osredotočilo se je letos cerkveno-glasbeno delo v novi maši, ki jo je 22. julija daroval tukajšnji rojak g. Karel Babnik. Posebnost je bila v tem, da je z dovoljenjem škof. ordinariata nastopil tudi orkester, kar je bil bržkone v naši cerkvi sploh prvi primer. Orkester je bil iz Kamnika, ki je obstojal iz 8 članov. Pevski zbor sam pa je štel 26 moči (razen enega same domače). Izvajali so Gruberjevo Missa dominicalis II. Prišla pa je poleg starejše tudi moderna glasba do veljave, zlasti v zahvalni pesmi. Zbor in instrumenti so bili kakor zlit v eno celoto in je bilo vse izvajanje nekaj dovršenega, posebno glede takta, tempa, ritma in dinamike, tako da je bil za nas to že izreden glasbeni užitek. Pa se je zbor tudi pridno pripravljaj z vajami, ki so trajale tja do polnoči in to ob času največjega poljskega dela. Sploh zaslužijo vsi sodelujoči vse priznanje za ljubezen, s katero so se žrtvovali za dobro stvar. Vsi ti so se udeležili tudi novomašne slovesnosti v Društvenem domu. — Naša zaloga muzikalij je po dobroti roki — za Bog plačaj! — obogatela za 20 izvodov goriške zbirke Marijinih pesmi »Zdrava Marija«. Ker smo že prej imeli 44 izvodov prvih dveh goriških zbirk, imamo sedaj vsega skupaj 64 pesmaric vseh treh zbirk, kar pomenja v resnici neprecenljiv zaklad, ki ga zbor marljivo uporablja. Tudi sicer je naš notni material precej obsežen in sem se ravno ukvarjal z načrtom za novo omaro na koru, kamor bi spravljali muzikalije, ko je prinesel letošnji C. Gl. na str. 85 praktičen načrt take omare. Kot nalašč! Takoj smo se oprijeli načrta, le da smo šli za par centimetrov delj v globočino in višino, tako da imamo sedaj lično omaro, ki ravno zadostuje za naše potrebe. — Povem naj pri tej priliki glasbenemu svetu eno, s katero se najbrž ne bodo vsi strinjali: dovolili smo si namreč v nekaterih izjemnih primerih prostost, da zaključimo pesem v molu, če je vsa skladba izpeljana v molu, četudi skladatelj zaključil z durovim akordom. Kar ne morem se namreč sprijazniti s tem, na kar tu in tam naletimo n. pr. pri postnih pesmih, da se pesem, ki je izrazito zložena v molu, na koncu naenkrat prevrže. Zdi se mi, da se naravni glasbeni čut temu upira, ker se mu dela sila. Saj so pri nas že itak redke skladbe v molu in se mi zdi vselej prijetna sprememba, če slišim tako pesem, če seveda tudi sicer odgovarja glasbenim zahtevam; naj bi bile torej vsaj te enotno izpeljane do konca, razen, če kak poseben vzrok zahteva drugačen postopek. Po moji sodbi vsaj je pomankljivost naše glasbe vprav v tem, da imamo premalo pesmi v molovem načinu. — Naš pevski zbor je 17. junija z avtobusom napravil izlet v Trzič, da si je ogledal tamkajšnje nove orgle. Za spremembo je tedaj tudi samostojno nastopil na koru dopoldne in popoldne pri službi božji. Lani pa si je privoščil podoben izlet k Novi Štiti in v Gornji grad, kjer je obiskal prevzv. g. nadškofa Jegliča. — Glede petih litanij presv. Sreča Jezusovega naj omenim, da poleg starih ter Foersterjevih s pridom večkrat uporabljamo tudi Ferjančičeve, ki so splošno malo znane, a prav hvaležne tudi za en sam glas pri oltarju, le da sem jih zaradi lepšega izvajanja transponiral za en glas višje. Prav želeli bi si malo več spremembe tudi pri lavretanskih litanijah, a žal da manjka dobre izbire. Hvaležnega dela bi se lotil skladatelj, ki bi zložil kakšne nove, ne pretežke litanije in take, ki bi se jih tudi ljudstvo z veseljem oprijelo. A prav to je izredna umetnost! Pri navadnih petih litanijah večinoma izvajamo le po dva odpeva, torej ne toliko, kot sem jih slišal letos ob priliki skupnega izleta dne 19. avgusta v neki cerkvi, ko so peli pri lavretanskih litanijah 16 odpevov in torej niso niti enega ponavljali, pa bi jih brezdvomno dodajali še in še, če bi se k sreči ne bile litanije končale. Čutilo se je, da bi ljudstvo rado poprijelo, a se je posrečilo le posameznim, pa še tem ne vedno. Da bi vse ljudstvo pelo, je pri taki vedni spremembi izključeno.²

V. Čadež.

² Čisto gotovo. — Dotični organist, ki je to zagrešil, naj v bodoče tega nikdar več ne stori! — Op. ur.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

»Usmili se« (Psalm 50). † kralju Aleksandru I. zložil St. Premrl. Psalm je bil zložen ob priliki tragične smrti kralja Aleksandra I. in je temu žalostnemu dogodku primerno občuten. Težki, zastrti molovski akordi uvajajo v psalm; zbor poje enoglasno z zgoščenim orgelskim spremljanjem; iz enoglasja se razvije štiriglasje, ki je pa tudi na durovskih mestih nekam svinčeno težko. Le semtertja posije svetel žarek v skladbo; zlasti konec izdoni svetlo, simbolično izražajoč mogočno-veselo upanje, ki nas kljub tragičnemu dogodku navdaja. — Skladba je zelo učinkovita. Zahteva pa za izvajanje močno zaseden, a vendar gibek zbor in spretnega organista, šele potem bodo prišle do veljave vse lepote, ki so skrite v skladbi. Kljub priložnostnemu postanku ima skladba trajno vrednost.

M. Tome.

»Jugoslaviji.« Ob smrti viteškega kralja Aleksandra I. zložil David Doktorič. Cena 3 Din. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Skladba, pisana za štiriglasen mešan zbor, je po besedilu, ki ga je napisal Emanuel Kolman, izrazito priložnostnega značaja. Enoglasen zbor, v koralnem duhu pisan, se menjava s štiriglasnim figuralnim stavkom. Na nekaterih mestih skladba ritmično nekoliko šepa (n. pr. pri besedah: »se zajeda«, »sije sveto«); bolje bi bilo v naslednjem taktu iste besede ponoviti še enkrat ali pa dotični takt sploh črtati. Sicer bo skladba uporabna za razne žalne prireditve.

M. Tome.

6 Ecce sacerdos magnus. Novemu goriškemu nadškofu Karolu Margottiju zložili J. Laharnar, Al. B. Sočenko in V. Vodopivec. Založila Katoliška knjigarna v Gorici. Na opalografu razmnožil Roman Pahor. Zbori bodo veseli teh šest spevov, ker jim bodo prav prišli ob birmah, škofovskih vizitacijah itd. Zloženi so deloma za mešani, deloma za moški zbor. Pisani so preprosto, a dobro zvenijo. Ker tovrstnih novjših spevov pri nas nimamo ravno veliko, bodo ti toliko bolj prav prišli. Cena ni označena v partituri; ravno tako ne, če se dobijo pri nas v razprodaji; kazalo bi jih vpeljati, ker bodo zlasti podeželski zbori radi segli po njih.

M. Tome.

Lovro Hafner: Dve nagrobnici za moški zbor. Samozaložba. 1933. Dobita se v Jugoslovanski knjigarni. — Obe skladbi sta prav dobri, pevni in učinkoviti. Priporočamo ju.

St. Pr.

Razne vesti.

Slovenski pevski tečaj za pevovodje se je vršil v Celovcu v dneh 29. in 30. oktobra. Priredila ga je Kršč. soc. zveza v Celovcu. Vodil ga je g. prof. Marko Bajuk.

V novi cerkvi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je na praznik Vseh svetnikov g. knezoškof dr. Gregorij Rožman blagoslovil spominske plošče, ki so vzdane v spomin pokopanih na nekdanjem pokopališču sv. Krištofa. Med temi tudi ploščo slovenskih skladateljev, ondi pokopanih. Pri tej priliki sta pevski zbor Glasbene Matice in pevski zbor župne cerkve sv. Cirila in Metoda pela cerkvene žalostinke.

Cerkev Marije Pomočnice na Rakovniku v Ljubljani je dobila pred kratkim male orgle. So mehanične, dvomanualne, s petimi registri. Napravil jih je pred približno 30. leti orglarski mojster Ignacij Zupan iz Kamne gorice za mariborsko učiteljske. Zdaj bodo pele v čast Mariji Pomočnici.

V cistercijskem samostanu Seligenporten na Bavarskem je umrl 29. oktobra tamošnji opat g. Bernard Widmann v starosti 68 let. Blagopokojnik je bil od 1913 do 1922 opat v Stični na Dolenjskem. Zelo je vzljubil naše kraje in bil tudi med ljudstvom zelo priljubljen. R. I. P!

Za časa letošnjega svetovnega evharističnega kongresa v Buenos Airesu so v največjem opernem gledališču Južne Amerike priredili opero »Cecilijo«, ki jo je zložil msgr. Licinio Refice, slavno znani italijanski skladatelj. O tej priredbi je Buenos Aires proslavil tudi konec 110. operne sezone.

Na orgelskem koncertu g. Franca Schuschnigga v Celovcu s sodelovanjem celovškega ženskega pevskega društva so bile izvajane med orgelskimi točkami poleg Bachovih, Regerjevih, Wilhemerjevih in Bossijevih skladb tudi Stanko Premrlove Pastorate (v G-duru, E-duru in Es-duru).

Solemski benediktinci so izdali »Antifonale monasticum«, ki se od dosedanjega benediktinskega kakor tudi od rimskega močno razlikuje.

G. prof. Franjo Dugan, stolni organist in upravni ravnatelj državne muzičke akademije v Zagrebu, je obhajal letos 11. septembra šestdesetletnico rojstva. G. jubilarju, ki je tudi pri nas znan kot izborni orgelski virtuoz in odličen skladatelj, najiskreneje čestitamo!

Slovenska usmiljenka s. Hilarina Aljančič je napravila na drž. konservatoriju v Ljubljani absolutorijski izpit iz solopetja s prav dobrim uspehom. Iskreno čestitamo!

V Solnogradu je 8. oktobra preminul tamošnji knezoškof dr. Ignacij Rieder, velik zaščitnik in pospeševatelj cerkvene glasbe.

V Regensburgu je umrl 17. julija 1934 stolni organist in znamenit skladatelj velikih orgelskih in drugih cerkvenih skladb Jožef Renner ml. Skoro 40 let je tudi poučeval na regensburški cerkvenoglasbeni šoli. Rheinberger, Reger in Renner so bili zadnji čas velika trojica nemške orgelske umetnosti.

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

G. Ivan Pogačnik, kontrolor drž. železnice na Rakeku (v počastitev spomina svojega † očeta) 100 Din; g. Alojzij Stroj, stolni kanonik v Ljubljani, 60 Din; po 20 Din: g. Vojteh Hybašek, prof. glasbe v Št. Vidu nad Ljubljano, župni urad v Št. Vidu nad Ljubljano, g. Viktor Schweiger, profesor glasbe v Mariboru, župni urad v Železnikih; po 10 Din: g. Ivan Marinč, organist in obč. tajnik v Dolenji vasi pri Ribnici, gđe. Liza Serajnik, učiteljica glasbe v Mariboru, g. Jože Kelvišar, organist na Jesenicah, g. Janez Sadar, organist na Dobrovi pri Ljubljani, g. Franc Vavpetič, župni upravitelj v Senčurju pri Kranju, g. Edvard Turk, tajnik Kmetske posojilnice in organist v Slov. Konjicah, g. Gregor Mali, kaplan na Vrhniki, g. Ferdo Kristl, učitelj glasbe v Rumi, gđe. Josipina Črne, učiteljica mešč. šole v Mariboru, g. Josip Brečko, regens chori v Osjeku; po 5 Din: g. Anton Marolt, organist v Dobropoljah, gospa Josipina Soklič-Dolenc, koncertna pevka v Ljubljani. Vsem darovalcem se najlepše zahvaljujemo. Bog Vam vsem obilno povrni!

LISTNICA UPRAVE.

Nekaterih naročnikov tudi s ponovnimi prošnjami oz. terjatvami nismo mogli omajati, da bi poravnali naročnino za list. Nekaterim izmed dotičnih smo list zaradi tega ustavili, nekaterim pa izjemoma še poslali. Današnji številki so priložene položnice za obnovo naročnine za l. 1935. Prosimo vse naročnike, da se jih poslužijo čim prej in nam omogočijo še nadaljnje izdajanje našega gotovo vsem dragega lista.

NAŠE PRILOGE.

Današnja glasbena priloga v obsegu 4 strani prinaša Avgust Cerarjevo Božično in Franc Babičovo Božično, obe za mešani zbor z orglami. Posamezni izvodi po 1.50 Din, pri večjem naročilu (po deset in več izvodov) po 1 Din.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 15 lir, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čef.